49րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1357 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՈՒՐԲԱԹ — ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25/8 ԴԵԿՏ. 1905 — 11 ՇԷՎՎԱԼ 1323 – 25 ԹԷՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՖԷՃԵԱՆ
[illegible]
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, [illegible], 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ

ՀԱՅԱԲԱՐԲԱՌ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومۀ افکار
[illegible]

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Փր.	18 Փր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Չկարծուի թէ այս տողերը ստորագրողը ծայրայեղ բարեպաշտութեամբ կամ, մինչեւ մէկ աստիճան, մասնաւոր մոլեռանդութեամբ մը տոգորուած ըլլայ, երբ կրօնական վարդապետութեանց պաշտպանութեան դատին կը մասնակցի, երբ եկեղեցական աւանդութիւններու եւ սովորութիւններու պահպանման ջատագով կուսակցութեան կը պատկանի ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ։ Այդպէս կարծողները չարաչար սխալած կ'ըլլան եւ բուն իրողութեան դէմ մեղանչած։ Գործին մէջ, ո՛չ, ծայրայեղ բարեպաշտութիւն չկայ, իսկ մոլեռանդութիւն՝ բնաւ։ Ամբողջ իրողութիւնը սա՛ է թէ ա՛յն ատեն միայն մենք գրիչ ձեռք կ'առնենք յարձակուած վարդապետութիւնները պաշտպանելու, երբ քննադատութեան ծայրայեղ եւ ապիկար կողմը կը նշմարենք։

Նախ՝ եկեղեցւոյ պաշտօնեաներուն չենք ներեր որ իրենց ուխտին դէմ մեղանչեն, պայքարելով այն վարդապետութեանց դէմ, որոնց համար կարգ ու աստիճան առին, որոնց ախոյեան հանդիսացան եւ այս պատճառաւ իսկ կոչուեցան այդ պաշտօնին, մանաւանդ ա՛յնպիսի պաշտօնեաներուն՝ որոնք տարիներով սորվեցան, թեր ու դէմ քննադատութիւններ կարդացին, եւ յօժարակամ մտան դարձեալ նոյն վարդապետութեանց լուծին տակ։ Անսասան եւ բռնադատուած կրօնական պաշտօնէութիւն մը, ինչպէս մէկ աստիճան տեղի կ'ունենար առջեւ առաջ, կրնայ իր աւելի կամ նուազ ներելի կողմը ունենալ, եթէ ժամանակ անցնելով զարգանալէ վերջ, ու է ընդվզած ըլլայ տար կարգ մը վարդապետութիւններու մասին, որոնց իմաստն ու հոգին չըմբռնած յանձն առաւ կամ, աւելի ճիշդը, պարտաւորուեցաւ յանձն առնել անոնց պաշտպանութեան կամ քարոզութեան գործը։ Բայց զարգանալէ, ուսմամբ եւ գիտութեամբ ստացուելէ, բոլոր քննադատութիւնները կարդալէ, բոլոր կրօնքներու պատմութիւնը, եւ դաւանաբանական բոլոր տարբերութիւնները ուսումնասիրելէ վերջ սա՛ կամ նա՛ դաւանութեանց, սա՛ կամ նա վարդապետութեանց քարոզութեան պաշտօնին կոչուիլ եւ առաջին քայլերուն իսկ մոլորութիւն համարիլ զանոնք եւ պաշտամունքի [illegible] արհամարհել իբրեւ սխալ հնացած վարդապետութիւններ, եւ նախատել այսպէս սրբեր՝ որուն կը պարտին առաւելապէս այդ բաները բռնելու համարձակութիւնը եւ գիտութիւնը, ահա ասոր է որ չենք ներեր. ո՛չ թէ ի հարկէ պաշտպանած ըլլալու համար վարդապետութիւններ որոնք իրենց բարձրագոյն ներկայացուցիչները ունին, այլ մեր բաժինն է ցոյց տալ ուղիղ բանին եւ ողջմտութեան հակառակ ա՛յնպիսիներուն ընթացքը։ Եւ հազար անգամ արդէն կրկնեցինք թէ որպէս զի մեր քննադատ եկեղեցականները ցոյց տան իրենց անկեղծութիւնը՝ պէտք է եւ դառնան իրենց ուխտէն, ինչ որ կը պահանջէ կարգապահութիւնն ալ։ Ոչ ոք յօժարեցաւ անոնցմէ, եւ շարունակեցին երկու տէրերու ծառայել, մին՝ իրենց ուխտին, միւսը ուխտէն դուրս նոր համարձակութիւններու։ Աշխարհականութենէ կուսակրօնութեան իրենց անցքը կատարեցին այսպէս թեթեւամտութեամբ, եւ նոր լուծը նոր դիւրութիւն մը նկատեցին իրենց առաւել կամ նուազ կրօնական յօրինումներուն թափ տալու համար, եւ տարիներ անցնելէ վերջ երբ այսօր եկեղեցական նուիրապետութեան նոր աստիճան մը կը բացուի իրենց առջեւ, երբ եպիսկոպոսութեան տարիքը կը թեւակոխեն եւ նոր ու գերագոյն ուխտի մը աւանդատուն պիտի ըլլան, պիտի կոչուին եկեղեցւոյ պաշտօնէութեան պետ ըլլալու կարգին, հաւատացէք որ նոյն ուխտադրժման նլութեամբ կաթողիկոսներու առջեւ պիտի ծնրադրեն, ամենայն խոնարհամտութեամբ պիտի խոստանան, պիտի երդնուն։ Ահա իրենց աններելի մեղքը եւ անհանդուրժելի վարքեռութիւնը։

Կրօնական քննադատութեան ներհակ սահմաններ կան, որոնց մէջ կրնայ շարժիլ ո եւ է հետազօտիչ. եկեղեցական-պատմական ուսումները ընդարձակ ասպարէզ մը կը պարզեն, ուր մէկը կրնայ անպատիժ կերպով մուտ գալ, եւ թիւրիմացութիւնները ուղղել, բարեփոխումի պէտքը չնշել։ Տօնական եւ ծիսական աւանդութիւններ կան՝ որոնց թուականը, ժամանակը եւ տեղը կարելի է պատմական քննադատութեան ուղղութիւններուն բերել, ժամանակագրական սխալները կրնան չնշուիլ մինչ առանց հաւատքի էական կէտերուն վնաս հասցնելու։ Ո՞ր՝ որով պիտի առաջնորդուինք ի վեր հանելու այսպիսի ուղղութիւններ՝ պէտք է ըլլայ համեստ եւ զգաստ, բարեմիտ քննադատի մը առաջադրութիւններուն վրայ հետեւելով, բարոյական ներքին ուղղամտութեան պատկերացուցիչ ա՛յն ոճը, որով քննադատութեան ամէնէն դառնահամ դեղահատները անգամ ասնելի կ'ըլլան։ Ժողովրդային կրօնական հաստատիմի աւանդութիւններ՝ որոնց վրայ դարեր իրենց մամուռը դրոշմած են, չենք կրնար փոխել, փճացնելու յանդգնութիւնը ունենալ, առանց մեր ոճին մէջ դնելու ա՛յն միամիտ ու պարկեշտ զգուշութիւնը, յստակութիւնը, որ կրօնական բարեփոխումը ամէն թեթեւութիւն ներելի կ'ընէ։

Իրենք կոչուած են եկեղեցին ծառայելու եւ ոչ թէ եկեղեցին իշխելու։ Եկեղեցին կար իրենցմէ առաջ եւ պիտի կենայ իրենցմէ վերջն ալ։ Բարեփոխելի կէտերը մասնաւոր ընելու կերպն ալ կայ։ Բայց մեր մէկ վարդապետին համար բարեփոխելին միւսին համար բարեփոխելի չէ, եւ այսպէս փոխադարձաբար, մին միւսին քննադատն է, եւ երեւակայեցէք թէ ա՛յդքան յաւելուած կերպով հրապարակ նետուած կարծիքները ինչ ազդեցութիւն կրնան ընել միտքերը չարաչար պղտորելէ զատ։ Մանաւանդ որ եկեղեցականներու կողմէ այսպիսի ընթացք մը սա՛ տպաւորութիւնն ալ կը ձգէ թէ ուսմամբ ի հարկէ անհաւատութեան կը տանի, եւ ռամիկին միամիտ հաւատքը այս գաղափարը կը շինէ իր մտքին մէջ, նկատելով որ մասնաւոր հոգածութեամբ պատրաստուած վարդապետներէն ոմանք գայթակղութեան դրամ միայն կը ցանեն իրենց հաւատացեալ հօտին մէջ։ Թա՛ղ որ սա՛ պարագան ալ նկատի առնելու է թէ ընդհանրապէս դպրոցէն թերուս ելնող պատանիներն են որ առաւելապէս կը նկրտին հեգնական ժպիտով վերաբերուելու կրօնական եւ եկեղեցական իրերու մասին։ Քիչ թէ շատ գիտական ուսումներով զբաղող պատանիք փասա մը բռնած ձեռքերնին չորս կողմերնին կ'իյնան, եւ դրական ապացոյց կ'ուզենք բանելով, հոգւոյ խնդիրներուն անտարբեր եւ անհաւատ կը գտնուին։

Այս իրողութիւնը առաւել կամ նուազ չափով կը պատկանի մեր բոլոր վարժարաններուն ալ վարմունքին եւ անոնց արդիւնքին։ Եւ կը պարտաւորուինք ըսել թէ յօրի դաստիարակութեան մը արդիւնքն է ասիկա, կամ, ինչ որ նոյնն է, կը պարտաւորուինք ըսել թէ բարոյական դաստիարակութեան եւ կրօնական ուսումներուն հարկ եղած չափով ուշադրութիւն չենք ըներ մեր դպրոցներուն մէջ։ Բացայայտ իրողութիւն մըն է թէ վարժարաններուն ընդհանուր կարգի ուսմանց ճիւղերուն մէջ երրորդական՝ կամ ա՛լ աւելի ստորին տեղ մը կուտանք ազգին բարոյական եւ կրօնական յառաջդիմութեան նօթերուն։ Գիտութեանց, եւ ուսմանց միւս ճիւղերուն առաւելապէս կարեւորութիւն կուտանք. սա՛նք, հոգ չէ, այդ կարեւորութիւնը, բայց ա՛յնպէս մը կ'ընենք որ տղան ինք իրեն համար անհրաժեշտ չի նկատեր բարոյական եւ կրօնական դաստիարակութիւնը, եւ ասոր յարակից դասախօսութեանց նօթերուն սանկ տեսակ մը քմծիծաղով կը հետեւի։

Ասոր արդիւնքը։

Ասոր արդիւնքը ա՛յն կ'ըլլայ որ տղան կամաց կամաց կը վարժուի անտարբերութեան եկեղեցական իրերու մասին։ Մահացումն է ասիկա բարոյական դաստիարակութեան։ Ամէն համայնքներու մէջ ընդհանրապէս, եւ մեր համայնքին մէջ մասնաւորապէս, նախակրթութեան բարոյական դաստիարակութիւնը զուգորդուած է կրօնական դաստիարակութեամբ, եւ երբ նախակրթութեան մէջ անհոգութիւնը կուգայ կը պատէ աշակերտին սիրտը, ա՛լ ինչ օգուտ ունի անոր երկրորդական դաստիարակութիւնը, գոնէ ի մասին բարոյական եւ կրօնական դաստիարակութեան։ Գրեթէ բոլոր դպրոցներուն մէջ թաղ. խորհուրդներուն երբեմնակի դիտողութիւններուն երկիւղին համար միայն կրօնքի դասեր կ'աւանդուին, բայց անոնք պարտաւորիչ չեն միւս դասերուն նման, այն դասերուն նօթերը եթէ տեսականին մէջ հաշւուին ալ, գործնականին մէջ մեծ արժէք մը չունին, եւ աշակերտները այս կէտը Տեսուչներուն եւ դասախօսներուն չափ եւ անոնցմէ աւելի լաւ գիտեն։

Ինչո՛վ կ'արդարացնենք մեր այս անտարբերութիւնը կրօնական դաստիարակութեան մասին. — Հաշուամոլ, եսասէր, մոլի շրջանաւարտներ հասցուցա՞ծ ըլլալով։ Ո՞վ չի գիտեր թէ առանց հաւատքի կեանքը հաշուամոլ, եսասէր, մոլի կ'ըլլայ միայն, ո՛վ չի զանազաներ միամիտ հաւատքի տէր մարդուն ընկերային, ընտանեկան պարկեշտ կենցաղը առանց հաւատքի բռնեող մարդուն անտարբեր, քարսիրտ եւ անագորոյն կենցաղէն։ Նախապաշարումէ զերծ հաւատք մը առաջին անունն է կեանքին ազնուացման, եւ մենք նախապաշարումները իբր թէ ցրուելու ծայրայեղ եռանդէն մղուած, հաւատքին ցօրենն ալ քաղեցինք նախապաշարմանց որոմին հետ։ Բայց աւելի չըրինք հաւատքին մասին ա՛յնքան անտարբերութիւն ցոյց տալով։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՓԻՒՆԻԿԵՑԻՈՑ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐՈՒՆ

Եգիպտոս եւ Ասորեստան՝ արուեստի տեսակէտով Յոյներէն աւելի կ'արժէին, բայց Փիւնիկեցիք արհեստագէտներու մասին անոնցմէ հռչակ էին. որով շատ մը նմանութիւններ կրցած են թողուլ։ Փիւնիկէ՝ Պարսից Ծոցէն, Գաղթեան, Ասորեստանի եւ Սուրիոյ մինչեւ կը տարածուէր Քրիստոսէ 2000 տարի առաջ։ Փիւնիկեան երկիրը երկար ատեն Լիբանանու եւ Միջերկրականի եզերքները նեղ ցամաքի մասն մը կը բաղկանար որ ոչ արեւելեան կողմէն մաս ունէր եւ ոչ ալ արեւմուտքէն, քանի որ ծովը շրջապատած էր զայն։ Փիւնիկեցիները ծովի մօտ բնակելնուն պատճառաւ քաջ նաւավարներ էին, միեւնոյն ատեն հին աշխարհի մէջ ալ համբաւաւոր վաճառականական դիրք մը գրաւելով։

Ասոնց կրօնքը Ասորիներէն աւելի խիստ էր, այնպէս որ տօնական օրերու մէջ իրենց աստուածներուն իբր պատիւ անմեղներն կը զոհէին։ Փիւնիկէի աստուածները երկրագործ ժողովուրդին հետ միանալով համար՝ քաղաքէն դուրս ուրիշ երկիրներու մէջ եւս պաշտուեցան, Փիւնիկեան Լուսաւոր, Տիւրոսի Աստուած եւ այլն անուան տակ։ Փիւնիկեցիք հնարեցին եւրոպական «Այբուբէնն»՝ Եգիպտացւոց եւ Ասորւոց դժուարին գիրերէն ազատելու համար, ուրկէ օգտուեցան նախ Յոյները, յետոյ Հռովմէացիք, Սպանիացիք, եւայլն եւայլն։

Փիւնիկէի մէջ կատարուած պեղումներէն շատ բան մը չէ գտնուած, որչափ Եգիպտոսէ կամ Ասորեստանէ։ Միայն Կիպրոս կղզիէն պատմական կարգ մը առարկաներ երեւան եկած են, Փիւնիկեցիին վաճառականական շահերով հոն հաստատուելուն շնորհիւ։ Յոյները Քրիստոսէ 1000 տարի առաջ հոն բնակելով՝ գտած են Արեւելեան արհեստին ամէնէն հետաքրքրական մասերը։ Շատ խուզարկուներ ինչպէս Սէզնօլա (Ամերիկայի 1860ի հիւպատոսը), Բօլօնեա, Սէկլաֆի Փիւնիկէի եւ Կիպրոսի շատ մը վայրերը պեղելով գտած են գեղեցիկ առարկաներ որոնք Նիւ-Եորքի ամենամեծ թանգարանին մէջ պահուած են. Ասոնցմէ մէկ քանիներն ալ Յունաստանի, Իտալիոյ եւ հին Ֆրանսայի մէջ ներմուծուած են Փիւնիկեան վաճառականներու ձեռքով։

Փիւնիկեան ճարտարապետութիւնը այնքան ճաշակաւոր մասեր (motif) չէ յղացած. բայց կրցած է երկրորդական արհեստագիտութեան մը տարրը կազմել իր սիւներուն Յոնիականի (ionique) եւ Դորիակի (dorigue) ձեւեր տալուն համար, որոնց մէջ թէեւ համեմատութիւն եւ շքեղութիւն չը կար։

Սիթոնի եւ Տիւրոսի ազդեցութեամբ Փիւնիկեցիք երկար ատեն Միջերկրականի տէր եղան եւ իրենց զինու զօրութեամբը գաղթեցին Ափրիկէի հիւսիսային մասը, Ճիպրալթար, Մեծն Բրիտանիա եւայլն, որոնց շնորհիւ արեւմուտքը՝ արեւելքին հետ հաղորդակցութեան տրուած էր։ Այս երկար ճամբորդութեանց մէջ երիտասարդ աղջիկներ եւ տղաքներ առեւանգելով իբր գերի կը ծախէին, պատահանդերձ դարձեալ պէտք անձեր չըլլալնուն՝ առաջին անգամ իրենք հնարեցին դրամը եւ վաճառականական սկզբունքները։

Փիւնիկեցիք Եգիպտոսէ եւ Ասորեստանէ աստուածներու օրինակներ առնելով իբր արձան կամ պատկեր կը ծախէին կրօնասէր մարդոց։ Ասոնք յաջողեցան շինել պղնձէ անօթներ եւ ապակեղէններ միշտ Եգիպտական կամ Ասորեան ոճերու հետեւելով։

Այս ժողովուրդը գլխաւորաբար կը զբաղէր հողէ դագաղ (Sarcophage)ներ շինելով եւ վրան առանց մանրամասնութեան մեռնողին արձանը փորագրելով։

×

Հրեաները՝ Եգիպտացւոց եւ Ասորւոց նման արհեստի հետամուտ մարդիկ չէին։ Ասոնցմէ միայն [illegible] Տապանակը (Keroubim) որ գեղարուեստական տեսակէտով այնչափ մեծ արժէք մը չունէր։

Քրիստոսէ 1000 տարի առաջ Սողոմոն սկսաւ Երուսաղէմի մէջ շէնք տաճար մը կանգնել զոր կառուցանելու համար Տիւրոսի թագաւորը Քիրամ՝ Փիւնիկէէն արհեստագէտներ, քարտաշներ եւ նիւթեղէններ ղրկեց։ Այս տաճարը շատ անգամներ կործանելով հանդերձ դարձեալ շինուեցաւ. բայց Տիտոս՝ Երուսաղէմը պաշարած պահուն զայն հիմնովին կործանեց։ Պատմութեան մէջ աւանդած սա հատուածէն կը հետեւի թէ հրէից ճարտարապետութիւնը դեռ շատ զարգացուելու վիճակին մէջ կը գտնուէր։ Յուդայի թագաւորաց գերեզմաններէն մէկ քանին Տրօյսի երկրաձայնը գտաւ հանդերձ [illegible]։

×

Արիական սերունդէն Պարսկաստանի եւ Մարաստանի բնակիչները եւ սերած են որոնց երկիրը կը գտնուէր Տիգրիսի եւ Եփրատի արեւելեան կողմը։ Ասոնց արհեստները գոնէ միւսներուն չափ ալ չէին զարգացած։ Նինուէի թագաւորները կանխաւ կարող դիրքի տէր էին բայց վեցերորդ դարուն այս Արիեան սերունդէն եղող պարսիկները անոնց յաղթելով մինչեւ Եգիպտոս եւ Յունաստան յառաջացան։

Ասոնք նախ Լիբիոյ շէնքերը իրենց յարմար նկատեցին բայց յետոյ յունական շէնքերէն աւելի սխորժեցան։ Հօս գերեզմանաքարային ճարտարապետութեան ամէնէն գլխաւոր մասերը կը կազմէին Գամպիզի եւ Մանտանի գերեզմանները, որոնք Կիւրոս թագաւորին ծնողքին էին։ Պարսիկները Եգիպտոսը գրաւելէ վերջ, եգիպտական ճարտարապետութեան հետ միացուցին նաեւ Փոքր Ասիոյ եւ մանաւանդ Յոնիականի արուեստական գիւտերը, ուստի ասոր համար է որ Պերսեպոլիսի պալատներու մուտքերուն պսակաւորումը եւ սիւները եգիպտական՝ իսկ շէնքը Յոնիական ոճերով շինուած է։ Պարսիկները գմբէթներուն համար միշտ աղիւս կը գործածէին։ Ասոնց արձանագործական արհեստը՝ Ասորւոց կը նմանէր քանի որ Դարեհ թագաւորին պալատի ծոփը (prise)ը Ասորեստանի շէնքերուն նման աղիւսով կիտուածանկարուած (émaille) էր։ Քրիստոնէական առաջին շրջանին (Քրս.է 300 տարի վերջ), Պարսից Սասանեան (sassanide) իշխանութիւնը սկսաւ տակաւ առ տակաւ արուեստագիտական գաղտնիքներուն վերահասու ըլլալ։ Այս միջոցին էր որ կոնաձեւ գմբէթներ եւ պայտաձեւ կամարներ սկսան գործածել, որով կրնանք հետեւցնել թէ Հռովմէացւոց արհեստական գիտութիւնը սկսած էր անոնց մէջ ալ ծաւալիլ։

ԵՐՈՒԱՆԴ Մ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ
Ճարտարապետ

Գինով մը երերալով քալած ատեն՝ դիմացը եկող մարդու մը վրայ կ'իյնայ։
—Չէ՞ս տեսնար կոր, կը պոռայ մարդը բարկացած։
—Ո՞վ ըսաւ թէ չեմ տեսնար կոր, կը մռլայ գինովը, նոյն իսկ ձեզի երկու կը տեսնեմ կոր...
—Ուրեմն...
—Ձեր երկուքին միջանցէն անցնիլ ուզեցի։

×

Ց... պիտի ամուսնանայ։
—Գիշերները կը խաղա՞ս, կը հարցնէր անցեալ օր նշանածը։
—Երբե՛ք, հոգիս։
—Ինչէ՞ն գիտես։
—Ամբողջ գիշեր մը արթուն մնացի հասկնալու համար։

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 121

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible] ՇՐՋԱՆԸ

[illegible] ՓԱՐԱՑՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Լ.

ՔԸՐԿԸԶ ԱՄԱԶՈՆՆԵՐԸ

Լանֆառա հեռուէն հեռու կը հետապնդէր անոնց, ուստի երբ ուղեւորներուն քաղաքէն մեկնիլը տեսաւ, ծառայներէն մէկը կանչելով,

—Հիմա ձի՛ նստիր եւ այս օտարականները հետապնդէ, առանց անոնց հետքը կորսնցնելու ըսաւ, երբ կենաբուն տօնը լմննայ, ես ալ ձիաւորներուս հետ անմիջապէս ճամբայ պիտի ելլամ եւ ինչ որ ալ ըլլայ ձեռք պիտի անցնեմ այդ եւրոպացի աղջիկը։

Լանֆառայի հրամանին վրայ ծառան ձիուն վրայ ցատկեց եւ սկսաւ հետապնդել ուղեւորները։ Լավառէթ զայն տեսնելով.

—Պէտք է կարելի եղածին չափ կենդանիները քշենք, ըսաւ. մինչեւ որ սա արեւմտեան կողմը տեսնուած լեռներուն մէջ չի մտնենք, մեր փրկութիւնը ապահովուած չպիտի ըլլանք։

—Ի՞նչ, միթէ վտա՞նգ մը կը նշմարէք, հարցուց ծամծմութեամբ։

—Գըրկըղներուն օրէնքն էր որ այսօր արգիլեց Լանֆառան մեզի հետապնդելէ, կէս գիշերէն ետքը սակայն պատճառ մը չունի որ ետ կենայ իր մտադրութենէն, քանի որ հաստատապէս որոշած է Միս Օւէթը մեր ձեռքէն առնել։

Անգլուհին Լավառէթի այս արտայայտութեանը վրայ մտածկոտ դէմք մը առնելով, յուսահատական հառաչ մը արձակեց։

—Վտանգ եղի՞ք Օրիորդ, ըսաւ Լավառէթ, Լանֆառա պիտի չկրնայ գործադրել իր այս ծրագիրը, մենք պիտի դիմադրենք իրեն։

Ուղեւորները խօսելով հանդերձ կը փութացնէին իրենց ճամբորդութիւնը, որոնք բաւական հեռացան Պէհարզէնտէն։

Լ Ա

ԹԱՐՄԸՏԻՆԵԱՅԷՆ ԱՄՈՒՏԻՐԵԱ

Ուղեւորները մայրամուտին մօտ հասան Կառնիթէ բլրակները, որոնք Պէհարզէնտի առջին տարածուած դաշտը կը վերջացնէին։

Եղները որոնց վրայ հեծած էին, յոգնութեան ծանր նշաններ կը ցուցնէին օրուն առթիւ. Սըր Մօռլըթօն առաջարկեց հոն իջեւանիլ, սակայն Լավառէթ ընդդիմանալով,

—Հոս չենք կրնար իջեւանիլ ըսաւ, ա՛լ աւելի հեռուները պէտք է երթանք, անոր համար որ յարձակումի մը պիտի ենթարկուինք սաստուած դէմ։

Երիտասարդը գործը խօսքին միացնելով խթեց եղին կողէն որ կամայ ակամայ շարունակեց ճամբան, բայց ինչպէս մարդոց ույժը, կենդանիներուն ույժն ալ չափ մը սահման մը ունի վերջապէս. հետեւաբար երբ նեղ կիրճի մը բերնին մօտ բլրակի մը վրայ հասան, եղները գետին փռուելով, այլեւս ապացուցին իրենց քայլ մը իսկ աւելի առնելու անկարողութիւնը։

Լավառէթ զննեց այն տեղը, զոր յարմար գտաւ պաշտպանողականի։ Ուստի որոշեց հոն իջեւանիլ. Բանիմէս անմիջապէս վրանը լարեց, որուն տակ մտան ուղեւորները ու քիչ յետոյ անուշ քունով մը քնացան։

Հետեւեալ առտուն երբ արեւը իր ոսկեձոյլ ճառագայթներով ողողած էր ամբողջ դաշտը, Լավառէթ վրանէն դուրս ելնելով բլուրի մը վրայ կանգնեցաւ եւ սկսաւ հետախուզիչ նայուածքով մը զննել շրջակայքը։ Սակայն դաշտին վրայ թանձր քօղի մը նման տարածուած մշուշը դեռ չէր փարատած, որուն պատճառով արդիւնաւոր ելք մը չունեցաւ Լավառէթի հետախուզութիւնը։

Կծող ցուրտ մը կար որուն համար Լավառէթ աջ ու ձախ վազվզելով փութաց մարմինը տաքցնել։ Այս միջոցին արեւը հետզհետէ բարձրանալով, իր ճառագայթները կը տարածէր դաշտին ծածուկ խորերուն մէջ, որուն ազդեցութեամբ մշուշները տակաւ կը ցնդէին։ Հիմա դաշտին ամբողջ տարածութիւնը խաղաղ ծովու մը նման պարզուած էր Լավառէթի առջեւ, որ մինչեւ հեռուները ակնարկը պտտցնելով, կէտի մը վրայ ուշադիր մնաց։ Իրօք հեռուները դաշտին վրայ խել մը շարժուն կէտեր կը տեսնուէին, որոնք դէպի իրենց կողմը կը յառաջանային։ Թէեւ աչքի տեսութեամբ կարելի չէր անոնց ինքնութիւնը հասկնալ, սակայն կռահելով որ անոնք զիրենք հետապնդողները պիտի ըլլան, վրանին տակ վերադարձաւ ու ընկերներուն ուղղելով խօսքը.

—Զէնք առէ՛ք գոչեց, մարդիկները կուգան կոր.

Անմիջապէս վրանը քակեցին եւ կենդանիներուն հետ մէկտեղ մտան կիրճին բերանը։ Սակայն երկրաշարժ մը երկուքի բաժնած էր կրանիթէ լեռը. այս պատճառաւ հազիւ մարդ մը կրնար անցնիլ կիրճին նեղ անցքէն։ Երբ կիրճին անտարիկ մէկ տեղը հասան, Լավառէթ չորս կողմը զննելով.

—Այս էր մեր փնտռած կէտը, ըսաւ, հոս պէտք է իջեւանինք։ Եւ խնդրեց որ Պէհարզէնտէ առնուած խեցեղէններով լեցուն պարկը իրեն տան։

Երիտասարդը այս պարկը առնելէ ետք հանեց անոր մէջի ապակիի, պնակի եւ ուրիշ խեցեղէններու կտորները ու ճամբուն ամբողջ լայնքին տասը մեթրօ հեռաւորութեան մը վրայ փռեց գետինը։ Սըր Մօռլըթօն չկրցաւ խելք հասցնել Լավառէթի այս ձեռնարկին եւ երբ բացատրութիւն ուզեց անոր նկատմամբ,

— Քիչ ետքը պիտի հասկնաք թէ ինչ ըրած եմ, պատասխանեց երիտասարդը, առայժմ մեր ճամբան շարունակենք, որովհետեւ քառորդէ մը ետք Լանֆառա հոս պիտի գտնուի։

(Շարունակելի)

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Բ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19 ՇԱԲԱԹ

(Շարունակութիւն)

Նախագահը հարցուց Ժօրիսի թէ մելինիթը ո՛ւրկէ եւ ի՛նչ միջոցաւ բերուած էր, մաքսատունէն ո՞վ հանած էր, ամբողջութեա՞մբ թէ մաս առ մաս բերուած էր եւ դէպքէն ո՛րքան առաջ բերուիլ սկսած էր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ նիւթին ո՛ւրկէ գալը չէր գիտեր, սակայն ծովի ճամբով բերուած էր. Սիլվիօ Րիչի զայն իր տունը բերած ըլլալով, կը կարծէ թէ մաքսատունէն ալ այդ անձը հանած է. հինգական կամ տասնական քիլօ, երբեմն բաքէթի ձեւով եւ երբեմն ալ փոքր պայուսակի մէջ դրուելով դէպքէն գրեթէ մէկ տարի առաջ մաս առ մաս բերուած էր. միանգամայն չգիտեր թէ դրամը ո՛վ տուած է, սակայն ինք չէր տուած։ Նախագահը ըսաւ Ժօրիսի թէ մինչդեռ հարցաքննութեան ատեն զգացուցած էր որ մելինիթը պայթեցնող անձերը քաջալերած է, սակայն նախորդ դատավարութեան պահուն անորոշ պատասխան մը տուաւ, արդ Նախագահը պահանջեց որ այդ կէտը բացատրէ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ արդարեւ հարցաքննութեան պահուն թէեւ կարգ մը խօսքեր ըսած է, սակայն չէ քաջալերած եւ թէ չի հասկնար թէ ի՛նչ ըսել է քաջալերել։ Նախագահը ըսաւ թէ վերոյիշեալ անձերը երբ կառքով երթալու կը վարանէին՝ Ժօրիս ըսեր է անոնց, «եթէ դուք չերթաք, ես կ'երթամ»։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ անձերը կառքով երթալու չէին վարանած, միայն թէ նախապէս այդ մասին Քէնտիրեանի հետ տեսակցած պահուն մեկնելու եղանակին նկատմամբ յայտարարութիւններ ըրած է անոր, սակայն հիմա չի յիշեր այդ ըսածները։

Նախագահը հարցուց թէ տանը մէջ թարգմանուած տեղեկագիրները ի՛նչ բանի կը վերաբերէին, ո՛ւրկէ եկած էին, քանի՞ հատ էին եւ որո՛ւ կողմէ ղրկուած։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ տեղեկագիրներու նկատմամբ կատարեալ տեղեկութիւն չունի. միայն թէ ժամանակաւ Քէնտիրեան Վանէն եւ Սիսէն եկած կարգ մը տեղեկագիրներ բերելով, որոնք թարգմանուեցան, սակայն չի գիտեր թէ որո՛նք ղրկած էին։ Նախագահը ըսաւ թէ ուրեմն Սիսի մէջ ալ կարգ մը խարկանքներ գործադրուած են, խռովարար պատրաստելու համար եւ թղթակցութիւններ կատարուած են այդ առթիւ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ տեղեկագիրները կը վերաբերէին ոճիրներու եւ զանազան դէպքերու, որոնք եպերելի անձանց ներկայութենէն առաջ տեղի ունեցած էին։ Նախագահը հարցուց թէ իր թարգմանած տեղեկագիրները ի՛նչ բանի կը վերաբերէին։ Ժօրիս պատասխանեց թէ հայերէն չէր գիտեր, որով հայերէն տեղեկագիրները չէր կրնար թարգմանել. միանգամայն չէր գիտեր թէ որո՛նց հետ թղթակցութիւն կը կատարուէր։

Նախագահը ըսաւ թէ Քէնտիրեանին հօրը դրամ տուած էր, ի՛նչ բանի համար էր այդ դրամը, ո՛րքան էր, անոր հօրը անունը ի՛նչ էր եւ իր տունը կ'երթեւեկէ՞ր թէ ոչ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ Քէնտիրեանի մեռնելէն ետքը անոր հօրը երկու-երեք ոսկի տուած էր. այդ անձը իր տունը չէր եկած եւ թէեւ անոր հետ մէկ քանի անգամ տեսակցած էր, սակայն անունը չէր հարցուցած եւ հետեւաբար անունն ալ չէր գիտեր։ Նախագահը ըսաւ թէ միթէ կարելի՞ է որ մարդ մը իր չճանչցած մէկ անձին դրամ տայ առանց ստորագրութիւն առնելու։ Ժօրիս պատասխանեց թէ հօրը հետ դրամական գործողութիւն չէր ունեցած, միայն զաւկին մեռնելէն ետքը, առանց դրամի մնացած ըլլալով, իրեն դիմած էր, որով ինք ալ իր անձնականէն տուած էր, եւ բնակավայրը չէր հարցուցած։

Նախագահը հարցուց թէ Անթօն Քօչ ո՛վ է։ Ժօրիս ըսաւ թէ չի ճանչնար եւ միայն գիտէ թէ Ֆիլիպէ կը բնակի։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ իր կինը Պոլսէն փախած պահուն նոյն Անթօն Քօչի հետ տեսակցեր է Ֆիլիպէի մէջ, ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ չճանչցած մարդուն հետ կը տեսակցի։ Ժօրիս ըսաւ թէ չի գիտեր թէ իր կինը այդ անձին հետ տեսակցա՞ծ է, միայն գիտէր որ նոյն անձը կայարանէն իր կինը դիմաւորելով հեռը պիտի տանէր։ Նախագահը ըսաւ թէ ուրեմն կը թղթակցէր անոր հետ։ Ժօրիս պատասխանեց որ գիտէր թէ միւս փախստական չարագործները կը թղթակցէին Անթօն Քօչի հետ։ Նախագահը հարցուց թէ իր կինը ո՛ր կայարանէն պիտի դիմաւորէր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ Ֆիլիպէի կայարանէն։ Նախագահը ըսաւ թէ ասկէ կը հետեւի որ վերոյիշեալ Անթօն Քօչ իր կնոջը հետ կը գտնուի։ Ժօրիս ըսաւ թէ այդ մասին բացարձակ պատասխան մը չի կրնար տալ եւ լռեց։

Նախագահը հարցուց թէ պայթուցիկ նիւթին խորհրդակցութեանը ներկայ գտնուող միւս չարագործները ու կինը դէպքէն ո՛րքան առաջ փախան Պոլիսէն եւ քանի՞ հոգի էին։ Ժօրիս պատասխանեց թէ իր կի՛նը դէպքէն չորս շաբաթ առաջ երկաթուղիով մեկնած էր, նոյն անձերէն մէկը՝ երկու օր առաջ, միւսը երեք օր առաջ եւ Լիբա Րիբս ալ դէպքին օրուան իրիկունը, երկաթուղիով։ Նախագահը հարցուց թէ Լիբա Րիբսի հետ ո՞վ կար։ Ժօրիս պատասխանեց թէ անոր կինը, եւ Ռուպինա Ֆայն միասին գացած էին։ Նախագահը հարցուց թէ կառապանն ալ միասի՞ն էր։ Ժօրիս ըսաւ որ Յանձնաժողովին կատարած քննութենէն կը հասկցուի թէ կառապանն ալ անոնց հետ գացած է։ Նախագահը յայտարարեց որ իր այդ խօսքերէն այնպէս կը հասկցուի թէ դէպքէն ետքը եւ անոնց մեկնելէն առաջ տեսակցած է անոնց հետ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ զանոնք չէ տեսած, իրիկունը տունը վերադարձին ղոնապանը իմաց տուաւ անոնց մեկնումը եւ ինք տան տիրոջ դիմեց հասկնալու համար թէ ո՛ւր գացած են. տան տէրը պատասխաներ է որ օրիորդը իր ծնողքին մօտ տանելու համար գացած են. ասոր վրայ իր տունը դառնալով նամակ մը գտաւ ուր գրուած էր թէ օրիորդը իր ծնողքին մօտ տանելու համար գացած են։

Նախագահը հարցուց թէ քանի որ ինք գիտէր թէ քանդիչ նիւթը պիտի պայթէր, եպերելի պայթումին ժամանակը տեղ մը չէր սպասա՞ծ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ պահուն իր գործովը կը զբաղէր։ Նախագահը նորէն հարցուց թէ քանի որ այդ կարգի մեծ ոճիր մը տեղի ունենալը գիտէր, կարելի՞ էր որ չսպասէր։ Ժօրիս ըսաւ թէ դէպքին օրը իր գրասենեակը կը գտնուէր, բնականաբար լուր առնել պիտի ուզէր եւ սակայն դէպքը հետեւեալ օրը իմացած էր։ Նախագահը հարցուց թէ պայթումին ձայնը իմացա՞ծ էր թէ ոչ եւ եթէ իմացած էր, դուրս ելլելով չէ՞ հարցուցած թէ ի՛նչ պատահեցաւ։ Ժօրիս ըսաւ թէ ձայնը լսած էր եւ դէպքը իմանալու համար թէեւ պէտք էր որ գրասենեակէն դուրս ելլէր, սակայն գործ ունենալով չէր կրցած։

Նախագահը հարցուց թէ վերոգրեալ չարագործները փախչելու համար կեղծ մօրուք դնել, կաղութիւն կեղծել եւ այդ կարգի ուրիշ միջոցներ առա՞ծ էին թէ ոչ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ անոնց փախուստէն տեղեկութիւն չունէր, բայց քանի որ փախած են բնական է թէ հարկ եղած միջոցները ձեռք առած էին։ Նախագահը հարցուց թէ դէպքին օրը փախչողները ժամը քանի՞ին ճամբայ ելան։ Ժօրիս ըսաւ թէ պայմանադրական կառախումբով պիտի երթային, որով անոր մեկնելու ժամուն՝ այսինքն եւրոպական ժամը 8ին ճամբայ ելած էին։

Նախագահը հարցուց թէ իր կինը քանի որ եղած պատրաստութեանց մէջ մասնակցութիւն չունէր, ինչո՞ւ փախած էր։ Ժօրիս ըսաւ որ իր կինը որ եւ է մասնակցութիւն չունէր։ Նախագահը յիշեցուց թէ հարցաքննութեան պահուն ըսած էր որ իր կինն ալ իրեն չափ մասնակցութիւն ունի։ Ժօրիս պատասխանեց թէ ինք այդ մասին բան մը չէ ըսած եւ թէ իր կինը պատահելիք բաներէն տեղեկութիւն չունէր։ Նախագահը հարցուց թէ իր կինը վերոգրեալ անձերուն հետ այդ գործին համար տեսակցա՞ծ էր թէ ոչ։ Ժօրիս յայտարարեց թէ կը տեսնուէր, սակայն այդ գործին համար չէր։ Նախագահը նորէն հարցուց թէ ինչո՞ւ փախած էր։ Ժօրիս յայտարարեց թէ ինք բանադատած ու փախցուցած էր զայն, վասն զի չէր ուզեր որ հոս մնալով իր ըրածներուն հետեւանքը տեսնէ ու չենթարկուի այն վիճակին ուր կը գտնուի ինքը հիմա։

Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ իր կնոջ վնասուիլը չէր ուզեր, միթէ կը վայլէ՞ր որ մեծ ոճիր մը գործելով այնքան մարդոց մեռնելուն եւ վիրաւորուելուն պատճառ ըլլար։ Ժօրիս պատասխանեց թէ ինք այդ կարգի եղեռնական արարքներ չէր իմացած եւ թէեւ այդպիսի բան մը տեղի ունեցած է եւ շատ մը մարդիկ ոչնչացած են, բայց բնական էր որ այսպէս ըլլար։ Նախագահը ըսաւ թէ գործի մը արդիւնքը անոր սկզբնաւորութենէն իսկ կը դատուի, հետեւաբար ամէն ողջամիտ մարդու համար յայտնի էր թէ իրենց եպերելի արարքին հետեւանքը եղերական պիտի ըլլայ. ուստի «կնոջդ համար արժանի չհամարած մէկ բանը ի՛նչպէս արժանի կը դատես Աստուծոյ միւս ծառաներուն»։ Ժօրիս պատասխանեց թէ ինք այնպէս կը կարծէր որ արարքին հետեւանքը պիտի ըլլայ մէկ քանի կառքերու խորտակումը միայն։ Նախագահը դիտել տուաւ թէ կառքերուն գտնուած տեղը բնական էր թէ մարդիկ ալ պիտի ըլլային, կառքերը առանձին պիտի չթողուէին, կառապաններն ալ միասին պիտի ըլլային եւ կառքերուն մէջ ալ մարդիկ պիտի գտնըւէին։ Ժօրիս պատասխանեց թէ իր կարծիքին համաձայն, կառքերը մասնաւոր տեղ մը կը գտնուէին եւ արդարեւ հոն կառապաններ ալ ներկայ պիտի ըլլային, սակայն շատ շատ հինգ-տասը կառապան միայն պիտի վիրաւորուէին։

Նախագահը հարցուց թէ ի՛նչ կերպով իմացած էր որ Քէնտիրեան եւ Սամուէլ Ֆայն Սօֆիայի Պալի Էֆէնտի գիւղին մէջ մեռած են։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այս առթիւ գրուած յօդուածէ մը տեղեկացաւ որ Քէնտիրեան «ռումբ»ի փորձ կատարած ատեն ուշադրութեամբ նետած չըլլալով, պայթեր է եւ երկուքն ալ մեռեր են։ Նախագահը ըսաւ թէ ուրեմն ինք միշտ խռովարարներու արարքը կը հաստատէր եւ շարունակ անոնց վրայ մտածելով կ'զբաղէր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ բնական է որ մարդ մը երբ իր բարեկամին մահուան լուրը առնէ, իրողութիւնը հասկնալ կ'ուզէ եւ ասիկայ կարելի չէ ոճիր մը նկատել։ Նախագահը ըսաւ. «ուրեմն քու բարեկամներուդ ամէնքն ալ յեղափոխականնե՞ր են»։ «—Այո՛», պատասխանեց Ժօրիս։

Նախագահը ըսաւ թէ կարգ մը քննութիւններով հաստատուած է որ նամակ գրած է յեղափոխական վնասակար գիրքերու հրատարակութիւնները բերել տալու համար, ի՛նչ նպատակ ունէր, եւ եղեռնական արարքէն ո՛րքան առաջ ուզած էր այդ հրատարակութիւնները։ Ժօրիս պատասխանեց թէ երեք տարի առաջ նամակ մը գրած էր՝ նոյն գրութիւնները բերել տալով կարդալու եւ տեղեկանալու համար։

Նախագահը հարցուց թէ անունը յիշուած Նալպանտեանի ղրկած դրամը ի՛նչ կերպով եւ ի՛նչու համար ղրկած է. Ժօրիս պատասխանեց թէ ինչո՛ւ համար ղրկուիլը չի գիտեր. սակայն Րիբս նոյն անձին հետ ընթացիկ հաշիւ ունէր. օր մը Րիբսի կողմէ Նալպանտեանին ղրկուած «չէք» մը այս վերջինին ձեռքը չհասնելով Պոլիս բերուած էր. ուստի հարկ եղաւ այդ «չէք»ին վրայ փոխանցում նշանակել եւ կամ վաւերացնել, եւ Րիբսի ստորագրութիւնը ծանօթ չըլլալով, չինքը հեռը տարած էր ստորագրելու համար։ Նախագահը հարցուց թէ այդ գումարը ո՛րքան էր եւ ի՛նչու ղրկուած։ Ժօրիս պատասխանեց թէ, որքան որ կը յիշէր, 10,000 ֆր. ըլլալու էր, սակայն հարցուցած չըլլալով, ի՛նչու ղրկուիլը չէր գիտեր։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ կը խոստովանի թէ ինք մանրակրկիտ անձ մըն էր պէտք էր որ հարցնէր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ չուզեց հարցնել։ Նախագահը ըսաւ թէ վերայիշեալ Նալպանտեանի հետ թղթակցութիւն կատարուած ու կարգ մը նամակներ փոխանակուած ըլլալով, այդ նամակները տեսա՞ծ էր թէ ոչ։ Ժօրիս պատասխանեց թէ միայն պահարանները տեսած էր։

Նախագահը հարցուց թէ Իզմիրի մէջ պատրաստուած «ռումբ»ներէն տեղեկութիւն ունէ՞ր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ Իզմիրի դէպքը իր ձերբակալուելէն ետքը իմացած էր։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ յայտարարած էր թէ Քէնտիրեանի ու Լիբա Րիբսի եւ ուրիշ խռովարարներուն հետ հաղորդակցութեան մէջ էր, ինչպէս այդ կէտն ալ չէր հասկցած։ Ժօրիս պատասխանեց թէ այդ մասին կարգ մը ենթադրութիւններ ընել միայն կարելի է, որով բացարձակ բան մը չի կրնար ըսել։ Նախագահը հարցուց թէ ի՛նչ էին այդ ենթադրութիւնները։ Ժօրիս ըսաւ թէ կարծելով թէ անոնք իրենց բարեկամներուն հետ էր որ կը թղթակցէին, թղթակցութեան նիւթը չէր հարցուցած։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ Քոմիթէին համար դրամ կուգար, թղթակցութիւնը անշուշտ Քոմիթէին կը վերաբերէր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ աւելիին պէտք չունենալով չէր հետաքրքրուած հասկնալ։

Նախագահը հարցուց թէ «գումպարա»ին գործածուելիք ժամացոյցը ինչո՞ւ երկու հատ գնուած էր, «բիլ»երը ո՛ւրկէ ծախու առնուած էին եւ թէ իրեն ըսա՞ծ էին որ անոնք մեծ ոճիրին համար պիտի գործածուէին։ Ժօրիս պատասխանեց թէ անոր համար երկուք գնուեցաւ, որպէս զի ժամացոյցներէն մէկը երբ աւրուի, միւսը գործածուի. «բիլ»երը ո՛ւրկէ գնուած ըլլալը չէր գիտեր, բայց կը կարծէր թէ իրենք շինած են, եւ թէ տեղեակ էր մեծ ոճիրին։

Նախագահը հարցուց թէ դէպքէն առաջ Քոմիթէին նամակ գրա՞ծ էր եւ եթէ գրած էր ի՛նչ էր պարունակութիւնը։ Ժօրիս պատասխանեց թէ դէպքէն երկու օր յառաջ նամակ մը ղրկած էր, սակայն ի՛նչ գրած ըլլալը չյիշեր, բայց անշուշտ եղեռնական արարքին հետեւանքին վրայ գրած էր։ Նախագահը ըսաւ թէ ուրեմն Քոմիթէին համար տեղեկատուի պաշտօ՞նն ալ կը կատարէր։ Ժօրիս պատասխանեց թէ իր փափաքելովը ծանօթութիւն կուտար, մինչդեռ տեղեկատու մը ամէն բան իմաց տալու պարտականութիւնը ունի, եւ ինք այդ տեսակ պաշտօն մը չունենալով, չի կրնար տեղեկատու նկատուիլ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէն, Դեկտ. 4

Արթըր Պալֆուր այլ եւս Անգլիոյ Վարչապետը չէ։ Այսօր իր հրաժարականը տուաւ Թագաւորին, որ պալատ հրաւիրեց Սըր Հէնրի Քէմպպէլ Պանըրմէնը։ Դեռ անցեալ շաբթու Պալֆուր կը վարանէր։ Կ'ըսուէր թէ մինչեւ Տարեգլուխ պիտի տեւէր նախարարական տագնապը։ Պալֆուրի նահանջովը կը փակուի Վիքթորիական շրջանը։

Արթըր Պալֆուր, որ Յուլիս 24ին 58 տարեկան եղաւ, 1902 Յուլիս 12էն ի վեր պաշտօնի վրայ էր։ Ճիշդ Էտուարտ Թագաւորին հիւանդութեան միջոցին էր որ պաշտօնի կոչուեցաւ։ Եօթը տարի Պահպանողականներուն վարիչի պաշտօնէն վերջ, յաջորդեց իր հռչակաւոր մօրեղբօր Լորտ Սալզպըրիի՝ 72 տարեկան ծերունիին, որուն համար ա՛յնքան ծանր էին պաշտօնին բեռը եւ մտահոգութիւնը։ Սալզպըրի մեռաւ 1903 Օգոստ. 22ին։ Պալֆուր Վարչապետական պաշտօնարանը մտածին պէս մաքսային խնդրոյն կռիւներուն մէջ ինկաւ, որուն ծնունդ տուած էր Չէմպըրլէնի կայսերական մաքսային յանդուգն քաղաքականութիւնը։ Չէմպըրլէնի վառվռուն մաքսային ծրագիրներուն հանդէպ գիտցաւ միջնորդական դիրք մը բռնել, որով սակայն ոչ մէկ կողմը գոհացուց, եւ պարտաւորուեցաւ իր Դահլիճը կազմակերպել 1903 Հոկտ. 6ին։

Կառավարական կուսակցութեան մէջ այս մաքսային կռիւներուն հետեւանօք Միութենական Կուսակցութիւնը մասնակի նոր ընտրութեանց մէջ զգալի պարտութիւններ կրեց, ա՛յնպէս որ իր 150 երեսփոխաններու մեծամասնութիւնը կէսի իջաւ, եւ Երեսփ. Ժողովին մէջ քանիցս լսուեցան ձայներ ի նպաստ ընդդիմադիր կուսակցութեան պաշտօնավարութեան։ Եւ վերջապէս Չէմպըրլէն ալ Մր. Պալֆուրէն հեռանալով, վերջը եկած էր։

Արթըր Ճէյմս Պալֆուր իր մօր՝ Տըկին Պլանշ Մէրի Հանրիէթի կողմէ, որ հանգուցեալ Լորտ Սալզպըրիի մէկ քոյրն էր, կը վերաբերի «Սէսիլներ»ուն։ Ծննդեամբ Սկովտացի է։ Սալզպըրիի նման Իթընի վարժարանին մէջ առած է իր ուսումը, բայց շրջանաւարտի վկայականը առաւ Քէմպրիճի մէջ։ 1874ին առաջին անգամ երեսփոխան ընտրուեցաւ Հէրֆօրտի մէջ։ 1885էն ի վեր Մանչէսթրի արեւելեան շրջանակին ընտրեալն էր Խորհրդարանին մէջ։ 1874էն մինչեւ 1878 իր մօրեղբօր մասնաւոր քարտուղարն էր։ Պալֆուր իր ժամանակին եռանդուն գործունէութիւն մը ցոյց տուաւ Չըրչիլի կուսակցութեան համար։ Զարմանալի կերպով արագ ասպարէզ մը ունեցաւ։ 1885ին Լոնտոնի Նահանգային Ժողովին Նախագահ անուանուեցաւ, 1886էն մինչեւ 1892 սկովտական գործերու Նախարար եղաւ, յետոյ Իռլանտայի գործերուն Նախարար։ 1891ին առաջին Լորտ Գանձապահ եւ Երեսփ. Ժողովին մէջ պահպանողականներուն վարիչը։ Այս պաշտօնները վարեց նաեւ Սալզպըրիի երրորդ դահլիճին մէջ։ Պալֆուր Իռլանտայի մէջ բնաւ համակրութիւն չէր վայելեր։ 1888ին Լոնտոնի պատուոյ քաղաքացիութեան տիտղոս տուաւ անոր։ Իբրեւ Խորհրդարանական կը վերաբերի պերճախօս մարդոց առաջնակարգ դասուն։ Իր ատենաբանի վարդապետութիւնը իրական ծառայութիւններ մատոյց իր կուսակցութեան։ Պալֆուր ամուսնացեալ չէ, եւ շատ հարուստ է։ 88000 անգլ. արտավար հող ունի։ Պալֆուր իբրեւ գրագէտ պատուոյ անդամակցութեան տիտղոսներ ստացած է Անգլիոյ եւ Սկովտիոյ բարձրագոյն վարժարաններէն։ Պալֆուր մանաւանդ աստուածաբանական եւ իմաստասիրական ասհմաններուն մէջ նշանաւոր հանդիսացած է։

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ
ՍԸՐ Հ. Ք. ՊԱՆԸՐՄԷՆ

Պալֆուրի հրաժարումէն վերջ ամէն մարդ Անգլիոյ մէջ աչքը տնկած էր Լորտ Ռոզպէրիի՝ իբրեւ յաջորդ մարդը։ Երեսփ. Ժողովին մէջ Ընդդիմադիրներուն վարիչ Պանըրմէնի անունը իբրեւ երկրորդ կը տրուէր։ Բայց Սըր Հէնրի կանչուեցաւ։ Լորտ Ռոզպէրիի վերջին բանախօսութիւնը, որուն պատասխանեց Պանըրմէն Կլասքոյի մէջ, իր կուսակցութեան մէջ կտրեց իր դիրքը, եւ ասոր վրայ բոլոր նայուածքները Լոնտոնի մէջ դարձան Պանըրմէնի կողմը։

Նոր վարչապետը 69 տարեկան է։ Ինք ալ շատ հարուստ մարդ մըն է, եւ ծնած է 1836ին իբրեւ երկրորդ որդի Սըր Ճէյմս Քէմպպէլի. իր մայրը՝ կրտսերագոյն աղջիկը Մանչէսթրցի Մր. Հէնրի Պանըրմէնի, ծննդեամբ սկովտացի է։ Անա Սկովտացի Պալֆուրէն վերջ Սկովտացի Սըր Հէնրի Քէմպպէլ Պանըրմէն։ 1872ին իր մօրը փափաքին վրայ իր հայրենի անուան կցեց մայրենի անունը։ 1868էն ի վեր Սթիրլինկի ընտրական շրջանակին երեսփոխան է։ 1871էն մինչեւ 1874 պատերազմական նախարարութեան ելմտական դիւանապետը եղաւ, 1880ին պատերազմական նախարար, 1882ին ծովային նախարար։

1886ին Նորակազմ երրորդ կարճատեւ դահլիճին մէջ պատերազմական նախարար եղաւ։ 1892ին չորրորդ ընդդիմադիր դահլիճին մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով պատերազմական նախարար եղաւ ամբողջ երեք տարի։ 1899 Փետր.ին Սըր Ուիլեըմ Հարքորթի ընդդիմադիրներուն վարիչի պաշտօնէն քաշուելէն վերջ, նոյն կուսակցութեան վարիչը եղաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ, եւ 1901 Դեկտեմբեր 21ին Լորտ Ռոզպէրի մեծ բանախօսութեան մը մէջ «Իմ սիրելի վաղեմի բարեկամը» անուանեց Սըր Հէնրին, եւ ջերմապէս դրուատեց զայն իբրեւ վարիչ նոյն կուսակցութեան։ Պանըրմէն Ընդդիմադիրներուն կացութիւնը փրկեց քանիցս, բայց իր ժողովրդականութիւնը կորսնցուց Պօէրական պատերազմին դէմ իր խիստ քննադատութիւններով։ «Պօէրասէր» կոչեցին զինքը, բայց դարձեալ գրաւեց համակրութիւն, հակառակ Մր. Չէմպըրլէնի որ իր ամբողջ բարկութիւնը կը թափէր անոր գլխուն։ Ինք մեծ ատենաբան մը չէ։ Բայց առաջնակարգ վարիչ մըն է դարձեալ։

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զրոյցներով, հաստատութիւններով, հերքումներով, ծանուցումներով լեցուն է դեռ Լոնտոնի մթնոլորտը ի մասին Նոր Նախարարութեան անդամներուն։ Մր. Պալֆուր Թագաւորին քով գնաց դարձեալ եւ երեք քառորդ ժամ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Պալֆուր դեռ Ն. Վեհափառութեան մօտ կը գտնուէր, երբ իր հրաժարման պաշտօնական զեկոյցը հրատարակուեցաւ։ Քէմպպէլ Պանըրմէն առաւօտեան ժամը 4ին Սկովտիայէն Լոնտոն գնաց եւ քանի մը ժամ տեսակցութիւններ ունեցաւ իր կուսակիցներուն հետ։ Ամենէն աւելի երկարատեւ այցելութիւն մը տուաւ Ճօն Մօրլիի։

Մօրլի եւ Ասքուիթ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցան։ Երկուքն ալ ելմտական նախարարութեան ընտրելի են։ Բրօֆ. Պրայս եւս Սկովտիայէն Լոնտոն դարձաւ։ Նոր դահլիճին մէջ անդամակցելու պիտի կոչուի նաեւ փայլուն ատենաբան Լորտ Ճօրճ։ Ուինսթըն Չըրչիլի վրայ եւս կը խօսուի։ Կ'ենթադրուի թէ վաճառականութեան նախարար կամ Հնդկաստանի նախարար պիտի ըլլայ։ Սըր Չարլզ Տիլք եւս պատերազմական նախարար պիտի ըլլայ, կ'ըսուի, թէեւ Լորտ Լէնստաունի յաջորդ կը նկատուէր։ Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական կը համարուի Ճօն Պըրնս։

Նախարարական այս տագնապի միջոցին Հնդկաստանէն Լոնտոն ժամանեց նախորդ փոխարքայ Լորտ Քըրզըն, որ Պահպանողականներուն ապագայ վարչապետը կը նկատուի։ Այս ուշիմ եւ երիտասարդ պետական մարդը Պահպանողականներուն կողմէ մեծ ընդունելութեան արժանացաւ։ Կայարանը իրեն կը սպասէին բազմաթիւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, ի մէջ այլոց՝ Լորտ Ռապէրթս, Լորտ Կօշըն, Նախորդ Նախարար Րիչի եւ Համիլթըն, Սըր Չարլզ Հարտինճ եւայլն։ Ուղղակի արքայական պալատ գնաց Թագաւորէն ընդունուելու։

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի Դեկտեմբեր 5ի երեկոյեան տպագրութենէն

Մինչեւ այս ժամս տակաւին որոշ չի գիտցուիր Նոր Դահլիճին անդամներուն անունները։ Ամէն բան դեռ ըլլալու վրայ է։ Սըր Հ. Ք. Պանըրմէն այսօր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Թագաւորէն։ Տարակոյս չկայ թէ Պանըրմէն յանձն առած է նոր նախարարութիւնը կազմելու հոգը։ Յաճախ տեսակցեցաւ իր մարդոց հետ, եւ կ'ըսուի թէ մինչեւ շաբաթ պիտի ներկայացնէ ցանկը։ Իր ապագայ աշխատակիցներուն մէջ կ'ենթադրուին առաջնակարգ պետական մարդիկ — Մօրլի, Ասքուիթ, Կրէ, Լորտ Սբէնսըր, Պրայս։ Պալֆուր ի մօտոյ իր ընտրական շրջանակին մասնաժողովին առջեւ պիտի պարզէ իր հրաժարման պատճառները։ Խորհրդարանին լուծման կը սպասուի Յունվարի սկիզբը։

Ընդհանրապէս կ'ենթադրուի թէ Կնքապահ Լորտ պիտի ըլլայ Ասքուիթ, Հնդկաստանի նախարար պիտի ըլլայ Մօրլի, Պրայս կրթական նախարարութեան ընտրելի կը համարուի։ Լորտ Սբէնսըր Պետական Խորհրդոյ նախագահ եւ միեւնոյն ատեն Լորտերու Ժողովին մէջ կառավարական ներկայացուցիչ։ Սըր Չարլզ Տիլք կամ Կրէ պատերազմական նախարար կ'ենթադրուի։ Իսկ Հնդկաստանի նախկին փոխարքայ Լորտ Էլկին արտաքին գործոց նախարար կը համարուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Անգլեւգերման պաղութիւնը տաքցնելու համար եղած ջանքերը արագ արագ կը յառաջդիմեն. եւ արձագանգ կը գտնեն Լոնտոնի Մամուլին մէջ ալ։ Անգլիացի ազնուականներու եւ առաջնակարգ պետական մարդոց երկրորդ գումարման մը մէջ գերման դեսպան Վոլֆ Մէթեռնիխ երկար ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ բնաւ հիմնաւոր պատճառ մը չկայ հակառակութեան։

Տէյլի Թէլէկրաֆ գերման դեսպանին այս բանախօսութիւնը Վիլհելմ կայսեր մէկ յայտարարութիւնը կը համարի, բրիտանական ժողովուրդին ուղղուած։ Անգլիացիք պատրաստ են, կ'ըսէ, կէս ճամբուն վրայ դիմաւորել Գերմանացիները, երբ ասոնք ալ իրենց կողմէ յառաջ գան։ Անգլիա սակայն չի սպասեր որ նախաձեռնութիւնը Գերմանները ընեն։ Գերման դեսպանը յայտարարեց թէ մինչեւ իսկ վաճառականութեան սաստիկ մրցումը կարելի է միացնել եւ հաշտեցնել բարեկամութեամբ։ Գերմանիա Ամերիկայի չափ մեր ախոյեանը չէ, այսուհանդերձ Ամերիկայի հետ մեր յարաբերութիւնները բարեկամական են միշտ մինչդեռ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ հինաւուրց բարեկամութիւնը խիստ տկարացած է։

Մօրնինկ Բօսթ կ'ըսէ թէ գերման դեսպանը ա՛յնպիսի բարեկամական ոգեւորութեամբ եւ սրտագին մտերմութեամբ խօսեցաւ որ անպատճառ պիտի նպաստէ բարւոքելու Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները։ Մենք չենք վերաբերիր ա՛ն մարդոց որոնք կը կարծեն թէ աշխարհ պզտիկ կուգայ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ վաճառականական մրցումին։ Մենք ալ համակարծիք ենք գերման դեսպանին թէ վաճառականութիւնը պէտք չէ ա նախորդ ազդեցութիւններ առաջ բերէ երկու ժողովուրդներուն քաղաքական յարաբերութիւններուն վրայ։ Դիւանագիտական բարեկամութեան այս հաւատիքը կ'ողջունենք ի սրտէ։

Անգլիոյ սեղանաւորական եւ առեւտրական շրջանակներուն մէջ ալ, կ'ըսէ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի թղթակիցը, դժգոհութիւն կը տիրէ պաշտօնական շրջանակներու կողմէ Գերմանիոյ դէմ բանուած ընթացքին վրայ։

∴ Գերման դեսպանը իր բանախօսութեան մէջ յայտարարեց թէ Գերմանիա խաղաղասէր ժողովուրդ մըն է, եւ կ'ուզէ բարեկամութեամբ եւ ներդաշնակութեամբ ապրիլ իր բոլոր դրացիներուն հետ։ Պատմութեան երկայն ընթացքին մէջ Անգլիոյ հետ երբեք լուրջ կռիւ մը ունեցած չենք, եւ անկեղծօրէն կը յուսամ թէ երբեք պիտի չըլլայ։ Հակառակութեան երբեք իրական պատճառ մը չունինք։ Ուրախ եմ որ Անգլիոյ մէջ գումարումներ կ'ըլլան անգլեւգերման մերձեցում մը առաջ բերելու։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՀՆԴԿԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ. — Բէշավէրէ կը հեռագրեն Դեկտ. 2 թուով. —

Բէշավէր այսօր տօնի մէջ էր, երբ նշանաւոր Պազարին խուռնախիտ փողոցներուն մէջէն Կալլէսի իշխանը եւ իշխանուհին կառքով գացին պատմական Կօլխաթրի պաշտօնատունը՝ ընդունելու համար Հնդկական Պետութեան այս վերջին կիսավայրենի սահմանագլխի մասին բարի գալստեան մեծարանքները։ Բէշավէրի զարդարանքներն էին գլխաւորաբար բնիկ տանուտէրներուն անհատական ցուցադրութիւնը ճամբուն երկայնքը, եւ հիւսիսային արեւմտեան սահմանագլխին ճաշակը այս մասին անմրցելի է մինչեւ ցարդ ուրիշ քաղաքներու փողոցային զարդարանքներուն ծրագիրները ինկատ առնելով։ Շղարշներու թեթեւ շարքեր կը սարսռային օդին մէջ, պանանի կոճեններ կարմիր ու ճերմակ ծաղիկներու հետ խառնուած տաղարթախիտ հովանի մը կը ձեւացնէին. բայց բուն երանգը եւ զարդարանքը կը կազմէին Պարսկական եւ Աֆղանեան կապերտներ, մուշտակներ, որոնք տանիքէ տանիք կախուած էին արեւուն տակ, ամբողջ ճամբուն եր-

կոյնքը սաւերսա տաղաւար մը յօրինելով։

Ամէն տեսակ հիւսուածագործութիւն իր ներկայացուցիչը ունէր հոն։ Հնդկական Թեթեւ շղարշներէն սկսեալ, որոնց բարակութեան վրայ ա՛յնքան կը պարծին հնդիկ հիւսողները՝ յայտարարելով թէ չարժուն ջուրին մէջ բոլորովին անյայտ կ՚ըլլայ իրենց հիւսուած շղարշը, մինչեւ ծանր կապերտները, կէս ինչէզ Թանձրութեամբ։

Բէչավէր երէկ իր ծոցին մէջ հաւաքած էր սահմանագլխի բոլոր ցեղապետները՝ որոնք մերթ ընդ մերթ հակառակութիւն կ՚ունենային իրենք իրենց մէջ և կամ Անգլիոյ հնդկական Պետութեան դէմ։ Ամէնքն ալ ժողովուած էին Կոլխաթրիի Շամիանային ներքեւ, ա՛յնպիսի մարդիկ՝ որոնց անուններն իսկ կը պատմեն 50 տարիներու կռիւներու պատմութիւնը այն հուշակաւոր սահմանագլխին երկայնքը։ Հարիւր ոտք երկայն և հարիւր ոտք լայն այն տաղաւարին տակ կեցր. Ասիոյ գրէթէ կիսուն ցեղապետները հաւաքուած էին, որոնց գլխաւորն էր Զիթրալի Մէհթարը, ուղտի մազէ հիւսուած վերարկուի մը մէջ փաթթուած։ Իրեն քով նստած էր Տիրի Պարշան, և ապա կուգային Մանի Վազիրի, Թանայի ցեղապետը եայլն։

Վաղը իշխանը և իշխանուհին Խայպէր Կիրճը կ՚երթան այցելութեան։ Ուղղակի երկաթուղիով ճամբուա պիտի երթան, և անկէց ալ կառքով Խայպէր, որ Լանտի Քօթալէն քսան մղոն միայն հեռի է։ Գահաժառանգ ամոլին զինուորական ուղեկիցները ընտրուած են Աֆրիտի ցեղին Խայպէրեան հրացանակիրներէն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ ԵՏՔԸ.— ՉԻՆՈ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Պարոն Քոմուրա Բեքինի ճարոնական դեսպանատան մէջ չինացի իշխաններու և նախարարներուն հացկերոյթ մը տուած միջոցին, յանկարծական նուաղում մը ունեցաւ, և պայմանագրութեան ժողովը մէկ օր յետաձգուեցաւ, բայց Քոմուրա քիչ վերջը ապաքինեցաւ։

⁂ Ուրիշ Քորէացի պաշտօնատար մը՝ Ջօ-Սէյ-Սէյ՝ անձնասպան եղաւ։

⁂ Թօքիոյէ կը հեռագրեն թէ Չինաստան ընդունած է Ճարոնի բոլոր առաջարկութիւնները բաց ի մէկ երկու կէտերէ։

⁂ Մարէշալ Օեամա դեկտեմբեր 7ին հանդիսաւորապէս մուտ պիտի գործէ Թօքիօ.

⁂ Մարքիզ Իթօ իր Քորէական պատուիրակութենէն ողջ առողջ Թօքիօ վերադարձաւ։

⁂ Միքատօն արքունի պաշտօնատար մը ղրկեց հիւսիսային արեւելեան Ճարոնի մէջ, սովին վիճակը քննելու։

⁂ Ի մօտոյ Քորէայի չինական և ամերիկեան դեսպանատուները կը փակուին։

⁂ Մուքտէնի մէջ այսուհետեւ ճարոնական կառավարիչ մը պիտի նստի, փոխանակ Լիաօթունկ Թերակղզին մէջ նստելու։

ԳԵՐՄԱՆԻ ԲԻԱՕ-ՉԻՈՒԻ ՄԷՋ.— Բեքինի կայսերական մաքսատանց Տնօրէն Սըր Րօպէրթ Հարթի և գերման դեսպանին միջեւ ստորագրուեցաւ համաձայնութիւն մը չինական մաքսատուն մը հաստատելու Բիաօ-Չէու ի մէջ, ու մաքսատուրքերուն հասոյթին երկու տասներորդը պիտի տրուի գերման կառավարութեան։

ՃԱՊՈՆԻ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ.— Յառաջիկայ ելմտական տարւոյն արտասովոր պէտքերուն հետեւեալ արտասովոր ծախքերը պիտի ըլլան։ 38 միլիոն անգլ. ոսկի Մանչուրիայէն ճարոնական բանակը ետ քաշելու համար, 15 միլիոն անգլիական ոսկի զինուորներուն և նաւազներուն իբրեւ նուէր. 1 միլիոն ոսկի չորս նոր զօրաբանակներ հաստատելու համար, 2 միլիոն ոսկի Քորէայի և Մանչուրիոյ մէջ պահուելիք զօրքերուն համար, 2 ու կէս միլիոն ոսկի բանակին կրկին սպառազինութեան և նորոգութեան համար, 734,000 ոսկի նաւային ծախքերու յաւելման համար, 2 միլիոն 200,000 ոսկի Բորթ Արթուրի ծախքերուն համար, 2 միլիոն ոսկի նաւային նորոգութեանց համար, 16,000 ոսկի ամբաստանքերուն համար, 118,000 ոսկի Քորէայի ճարոնական վարչութեան համար, 39,000 ոսկի Ճարոնի դեսպանութիւնները առաջնակարգ դեսպանութեանց բարձրացնելուն համար։

Ռուս գերիներուն պահպանման իբրեւ հատուցում Ռուսիայէն առնուելիք 5 միլիոն անգլ. ոսկին պիտի գործածուի Մանչուրիոյ զարգացման։

Այս անհագին ծախքերը գոցելու համար, կառավարութիւնը գալ տարի 31 միլիոն 650,000 անգլ. ոսկի ներքին փոխառութիւններ պիտի կնքէ, և այս գումարին վրայ պիտի բարդուի նաեւ վերջին արտաքին ճարոնական փոխառութենէն մնացած 15 միլիոն ոսկին։

Հաշիւ եղած է որ յառաջիկայ տարի Ճարոնի ամբողջական ծախքերը 103 միլիոն անգլ. ոսկի պիտի ըլլան, ատոր 80 միլիոնը պատերազմին անմիջական հետեւանքով հարկ եղած է։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ 1920ԻՆ.— Նիւ Եորք կը յուսայ աշխարհի ամենամեծ քաղաքը ըլլալ 1920ի առենները։ Առ այժմ Լոնտոն կը մթագնէ անոր փառքը, բայց բնակիչներու և հողային տարածութեան տեսակէտով իր յաջորդական աճումը կը քաջալերէ հայրենասէր քաղաքացիները կարծելու թէ իրենք միշտ երկրորդ տեղը պիտի չունենան։ Նիւ Եորքի քաղաքային պաշտօնեաներէն մին, որ հաշիւներու սիրահար է, կը յայտարարէ թէ Լոնտոն 1910ին կէս միլիոն բնակիչ միայն աւելի պիտի ունենայ Նիւ Եորքի բաղդատմամբ, և թէ 1920ին, եթէ վերջին տարիներու մարդահամարի շրջաններուն մէջ գիտուած սակը չարունակէ, Նիւ Եորք պիտի ունենայ 9 միլիոն 848,000 բնակիչ, և Լոնտոն պիտի ունենայ միայն 8 միլիոն 940,000 բնակիչ։

Բայց երկու քաղաքներուն միջեւ բաղդատութիւն մը վերջին ծայր դժուար է, որովհետեւ Լոնտոն համօրէն Լոնտոնը ըլլալու անչափելի առաւելութիւնը ունի, մինչդեռ Նիւ Եորք միշտ իրեն մէջ կը հաշուէ իր շրջանակէն դուրս գտնուած վայրերը, ինչպէս Ճէրսի Սիթի, որ ուրիշ Նահանգ մըն է։ Ամերիկացի պաշտօնատարը կը մոռնայ նաեւ թէ Լոնտոն՝ ինչ ինչ բաներու մէջ ետ մնացած է, բայց դարձեալ արագ արագ կը զարգանայ բնակիչներով և հողային տարածութեամբ։ Սակայն տարակոյս չկայ ու Նիւ Եորքի ծախքերը անհագին համեմատութեամբ կ՚աւելնան։ Յառաջիկայ չորս տարուան մէջ քաղաքը գրեթէ 80 միլիոն անգլ. ոսկիի պէտք ունի փապուղի, կամուրջ, ջրային աւազան շինելու համար, և անհամար ուրիշ քաղաքային պէտքերու համար։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Երուանդ էֆ. Գարայեան հրաժարական տուած ըլլալով, ընդունուած է և Իճատիյէի թաղէն անդամ ընտրուած է Քէլէշեան Գառնիկ էֆ.։ Թաղ. Խորհուրդը Պատրիարքարանէ հաստատութիւնը խնդրած է։

ԲԱՐՍԵՂ էֆ. Հալաճեան երէկ Պատրիարքարան երթալով, այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր։

ՊԱՅՐԱՄԻ տօնին առթիւ Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Սրբազան ընկերակցութեամբ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յովհաննէս Ա. քհ.ի և ուրիշ պաշտօնական անձնաւորութիւններու, շնորհաւորական այցելութիւններ տուած է կուսակալ Քեամիլ փաշայի, Մէքթուպճի պէյին, Քօմանտան փաշային, Վսեմ. Հաքիմին, Ֆուատ պէյին, ոստիկանապետ Մաղհար պէյի, քաղաքապետ Եւրէֆ փաշայի և Առեւտրական դատարանի նախագահին։

ԻԶՄԻՐԻ Դատաստանական Խորհուրդը երեք նոր անդամակիցներու յաւելում մը առաջարկած էր տեղւոյն Ազգ. Վարչութեան, որ անդամ ընտրած է Համբարձում Մաստիչեան, Ճիվան Գալթագճեան և Մանուկ Գալըաթճեան էֆէնտիները։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Փոխանորդարանի Ազգային Պատրիարքարանի.— Ալրան գիւղի բնիկներէն՝ Յովսէփ Մարգարեան անուն երեսուն և ութ տարեկան, երկայնահասակ, վտիտ, մազերը շագանակագոյն, աչքերը ծաւի, քիթը միջակ, ընտանեաց տէր և տասնեւչորս տարիներէ ի վեր իր երկրէն պանդխտութեան ելնող ազգայինն անյայտ եղած է։ Կը յանձնարարուի որեւէ ազգայնոց, որ եթէ երբէք յիշեալ Յովսէփի ո՛ւր, ողջ կամ մեռած ըլլալու մասին ո՛ և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատրիարքարանիս ծանուցանել։

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ Կիրակի Նոյ. 27 Գալֆաեան Ազգ. աղջկանց որբանոցին հաստատութեան 39 ամեակին առթիւ, Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարք Հայրը հրաւիրուած է Ս. Պատարագ մատուցանելու գիւղին Ս. Ստեփաննոս Եկեղեցին։ Ետ Ս. Պատարագին Ն. Սրբազնութեան հանդիսաւորութեամբ հիմնադիր Սրբուհի մայրապետին և համայն բարերարներուն յիշատակին համար՝ պաշտօն պիտի կատարուի։ Ապա Թափօրը, ըստ սովորութեան, որբանոց պիտի առաջնորդուի, ուր հոգեհանգիստ, աղօթքներ, մաղթանքներ պիտի կատարուին։ Ոսկեզլիրի շոգենաւերը ի դիւրութիւն ուխտաւորներուն, կիրակի օր առաւօտէն ուղղակի Հալըճ-Օղլու պիտի հանդիպին։

ԱԶԴ.— Հանգուցեալ Դրիգոր էֆ. Մարեանի մահուան տարեդարձին առթիւ՝ յառաջիկայ կիրակի Նոյեմ. 27, Մագրիգիւղի Ս. Եկեղեցւոյ բարեխնամ քարոզիչ Տ. Եզնիկ վրդ. Պապազեան հանդերձեալ է յատուկ Ս. Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել թէ ա՛յն բարերարին և թէ իր ծնողաց նոյն ննջեցելոց հոգւոյն համար։ Զայս ի դիտութիւն կը ծանուցանենք բարեպաշտ հաւատացելոց։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր ՄԱՍԵՀ ՕԼԷԿԵԱՆ Ատենապետ ԳՐ. ՄԱՏՈՒԼԵԱՆ

«ՖՈՒՊՊԻՆ»
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ԹԻՒ ՏԱՍՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ

Ծաղիկ կանանց յատուկ պատկերազարդ շաբաթաթերթին 12րդ թիւը հրապարակ ելաւ գեղեցիկ և շահեկան պարունակութեամբ։

Յօդուածներ ունին Տիկին Ա. Թեոդիկ (Տասամսուժս, վերյիշումներ ուսանողուհիի կեանքէն), Օր. Հայկանոյշ Մառ (Հակադարձ Տեսութիւն), Օր. Մաքիւս Աստուածատուր (Գեղարուեստի կին վարպետներ), Օր. Նինի (Նինիին Օրագիրը), Օր. Հայկանոյշ Մառ (Մոլորութիւն, Ռոտանաւոր), Օր. Արմենուհի Ազնաւուրեան (Մամիկի մը նամակը իր թոռան), Օր. Քրիստինէ Մելիքեան (Սալօնի խաղեր), Օր. Վերժինէ Մէշտուճեան (Ընտանեկան հարցեր, ամուսնութեան թեկնածուներուն), Տիկ. Սրբուհի Քիւչիւքեան (Սալօնի կեանքէն, Մնտանդին ալ նուէր կը տրուի, կողանդչէքը), Օր. Սօֆի Խիւտավէրտեան (Ձեռագործի բաժինը, Մուշտակ, գեղեցիկ պատկերով մը)։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՁԱՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻԱԿԱՆ

Ծանօթ արուեստագէտ Արմենակ էֆ. Ֆնտգլեան, այս կիրակի նուագահանդէս մը պիտի տայ Իւնիօն Ֆրանսէզի սրահին մէջ, որուն պիտի մասնակցին Պ. Պ. Հէկէ և Սէլվէլլի։

Նուագահանդէսը պիտի սկսի կէսօրէ վերջ ժամը $1^{1}/_{2}$ին (Ը. Ե.)։ Տոմսակներուն գինն է մէկ քառորդ ոսկի, զորս կարելի է գնել նաեւ կիօսկէն։

Ֆնտգլեան էֆ. արդէն ծանօթ է Բերայի բարձր դասուն իր երաժշտական վարժ ձայնովը ու յստակ առոգանութիւնով, ինչ որ փայլեցուցած է բարեսիրական նպատակներով սարքուած գրեթէ բոլոր նուագահանդէսներու մէջ, անձնուիրաբար։

Սքանչելի հաճոյք մը պէտք վայելեն ամէն անոնք որոնք պիտի փութան այս կիրակի Իւնիօն Ֆրանսէզ, Ֆնտգլեան նուագահանդէսին։

Ֆնտգլեան էֆ. ի մէջ այլոց պիտի երգէ կտորներ Վէրտիէ (Պալ մասքէ, fավալին), Լէօն Գավալլոյէ (Բայյաս, Բրոյօկ), Մէյէրպէրէ (Լը բարսոն տը Բյօէրմէլ), Մասընէէ (Բանսէ տ'Օրօն), և ուրիշ դժուարին ու սիրուն կտորներ։

ՌԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Իքինճի Մահքէմէի Թիճարէթ րէիսի աթուֆէթլու Մէհմէտ Ճէլալէտտին պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ Թերֆիէն րիւթպէի Պալա թէվճիհ պույրուլմուշտըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ —Բանկալթիի զինուորական վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտ սպայակոյտի սպաները, որոնք 11 հոգի են և հարիւրապետի աստիճան ունին, վիճակով պաշտօնի կոչուեցան զանազան զօրաբանակներու մէջ։ Սպաները մօտերս պիտի մեկնին իրենց որոշուած տեղերը։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ իր հասոյթները աւելցնելու մտօք, ուրոշեց Կարմիր Ծովի մէջ գտնուած Սալիֆի աղահանքերը լաւագոյն կերպով շահագործել։ Վարչական Խորհուրդը այս առթիւ պաշտօն յանձնեց Իտալացի պատուիրակ Թէտոլի մարքիզին, նոյն տեղը երթալ և մանրամասն ուսումնասիրութիւն մը կատարել այդ աղահանքերը աւելի նպաստաւոր կերպով շահագործելու եղանակին վրայ։ Մարքիզը, որուն մեկնումը գրեցինք, Իտալիա կ՚երթայ, ուր մօտաւոր տօնական օրերը անցընելէ ետք, Փետրուարին Սալիֆ պիտի երթայ։ Հոնկէց, Սալիֆի աղահանքին ճարտարապետ Մ. Քունարիի հետ պիտի այցելէ Ադէն և Հնդկաստան, աղի նոր հրապարակներ ապահովելու համար։

ԹՈՒՐՔԷՔԻՍԵՐԳ առեւտրական պայմանագրին կնքման յանձնաժողովը երէկ իր 15րդ նիստը գումարեց։ Բանակցութիւնները լմննալու վրայ են։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ.— Անցած շաբթու Տրապիզոնէն Պոլիս հասան չորս շոգենաւ ոչխար։ Յոյս կայ որ, կարելի եղածին չափ առաջքը պիտի առնուի միսի գինին բարձրանալուն։

ԼԻՎՐՊՈՒԼԻ Իսլամ համայնքութեան պետ Ապտուլլահ Քիլիամ էֆէնտի հիւանդ ըլլալով, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր մասնաւոր բժիշկ Իպրահիմ փաշայի միջոցաւ ողջութիւնը հարցնել տալ։ Ապտուլլահ Քիլիամ էֆ. իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Կայսերական հոգածութեան համար։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.— Տ. Եոաքիմ 3րդ Պատրիարք երբ երկրորդ անգամ կոչուեցաւ Պատրիարքութեան աթոռին, երկու առաջարկ ըրաւ Սինոդին։ Նախ, մինչեւ որոշ աստիճան մը ազգականներու միջեւ ամուսնութեան դէմ դրուած արգելքը վերցնել։ Երկրորդ, արտօնել հաւատացեալները որ Մեծ Պահքին կաթ, կաթնեղէն, կարագ և հաւկիթ կարենան ուտել։ Սինոդին վերջին նիստին մէջ, Պատրիարքը վերանորոգեց իր այս առաջարկները։ Երկար վիճաբանութիւն մը կատարուեցաւ, կարծիքները շատ բաժնուեցան, ոչ միայն հարցին սկզբունքին համար, այլ ռա պարագային նկատմամբ թէ Սինոդը ձեռնհա՞ս է այդ խնդիրը լուծելու թէ ոչ։ Ոմանք ժողովը ձեռնհաս յայտարարեցին, ուրիշներ պնդեցին ընդհակառակը թէ պէտք է, արեւելքի ինքնագլուխ եկեղեցիներուն հետ համաձայնութեան մը գալով տեղական եկեղեցական ընդհ. ժողով մը գումարել, որոշելու համար։ Վիճաբանութիւնները պիտի շարունակուին առաջիկայ նիստի մը մէջ։

—Տ. Եոաքիմ Պատրիարք Սինոդին հաղորդեց թէ Հապէշ պատուիրակները կը խնդրեն Երուսաղէմի մէջ հապէշական վանքին վերաբերեալ հին վաւերաթուղթեր, որոնք կը գտնուին Յունաց Պատրիարքարանի դիւանաթուղթերուն մէջ։ Սինոդը որոշեց կարելի դիւրութիւնները ընծայել։

ԷՏԻՐՆԷԻ նահանգին Պուլկարներէն 20 ընտանիքներ որոնք սակէց առաջ Պուլկարիա փախած էին, զղջում յայտնելով վերադարձան իրենց տեղերը։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ նոր շէնքերուն կառուցման համար, Քարաքի ընկերութիւնը փլցնել տուաւ նաեւ Ղալաթիոյ քարափին վրայի տաղաւարներէն տասներկու հատը։

ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ.— Գաւառի անտառային քննիչները հրահանգ ստացան Պոլիս ղրկել մանրամասն տեղեկագիրներ Կայսրութեան անտառներուն արդի վիճակին վրայ, որպէս զի պէտք եղած միջոցները որոշուին անտառներու պահպանութեան և զանոնք շահագործելու մասին։ Այս տեղեկագիրներուն մէջ պիտի գրուին անտառներուն ընդարձակութիւնը, ծառերուն տեսակը, վառելափայտի և ատաղձի համար կտրուելիք փայտին կարելի եղած չափը, փոխադրութեան միջոցները, արդի ճամբաներուն բարելաւման և նոր ճամբաներու շինութեան պէտք եղած ծախքերը։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութեան խորհուրդին անդամ Ճէլալ պէյ Պէրութ գնաց, տեղւոյն մաքսային գործողութիւնները քննելու։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼԻՍԷՆ կը գրեն թէ, ժամանակէ մը ի վեր նոյն տեղէն կ՚արտածուի մեծաքանակ մողէզ, քամէլէոն և ուրիշ երկրագործութեան օգտակար սողուններ։ Տեղական իշխանութիւնք հարցուցին Երկրագործական նախարարութեան թէ պէտք չէ՞ արգիլել ասոնց արտածումը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՆԱՆԿ.— Առեւտրական Բ. Դատարանը սնանկ հռչակեց Բերա, Մեծ-Փօղոց նորաձեւութեանց վաճառական Նիքօլա Սալապանտան և Քէրիմ խան, յանձնակատար Սամուէլ Սալամոն։ Առաջինին բացը 11,000 ոսկի է, իսկ երկրորդինը 9000 ոսկի։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Պոլսոյ Եղեռնադատ ատեանը 15 տարի թիապարտութեան դատապարտեց Քիրեաքօն որ սպաննած է Սօֆիա անուն հանրակինը։ Միւս ամբաստանեալները արձակուեցան, իրենց մեղսակցութիւնը հաստատուած չըլլալով։

ՀՐԴԵՀ.— Ուրբաթ գիշեր, Իզմիրի մէջ այրեցան փաշայի մթերանոց մը և գարբինի խանութ մը։ Հրդեհէն վնասուեցան նաեւ Թրամուէյի ընկերութեան մթերանոցները։

— Պոլիս, Կասըմփաշայի կողմը, Թրամուէյի կայարանին մօտ, առջի գիշեր հրդեհ ծագեցաւ Հաճի Ալի էֆ.ի սրճարանին քովի տունէն, բայց շուտով մարեցաւ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Մարմարիսէ կը հեռագրեն թէ առջի օր երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են, առանց վնասի։

⁂ Երէկ գրած էինք Այնօրօզի մէջ տեղի ունեցած երկրաշարժին վրայ որ մեծամեծ վնասներ պատճառած էր։ Ցնցումները գիշեր ատեն տեղի ունենալով, մեւթը աւելի սաստկացուց սարսափը։ Ամէն վանք վնասուեցաւ աւելի կամ պակաս։ Երեք մատուռներէն մէկը բոլորովին քանդուեցաւ, ուրիշ մատուռ մը, մատենադարանը և զանգակատունը մեծապէս վնասուեցան։ Վանքին գլխաւոր եկեղեցին, որ բիւզանդական արուեստի գլուխ գործոց մըն էր, քանի մը տեղերէ ճեղքուեցաւ և վանականներու խուցերէն մեծ մասը անբնակելի եղած են։ Ս. Միքայէլի մատուռը, որ հռչակաւոր էր իր զարդարանքներու ճոխութեամբ, աւերակ մըն է։ Միայն Ռուս վանքերուն կորուստը 25,000 ոսկի կը հաշուուի։ Տասը կրօնաւորներ մեռան, լեռնէն ինկած ժայռի մը տակ։ Մօտակայ գիւղեր ալ մեծ վնասներ կրած են. փլած են նաւամատոյց մը, պահականոց մը, եկեղեցիներ և բազմաթիւ տուներ։ Երկրաշարժին ընդհանուր վնասը 50,000 ոսկի է։ Այդ երկրաշարժին հետեւանքով 1000—2009 մեթր բարձրութեամբ լեռներ տեղափոխուած են իրենց խարիսխէն Այնօրօզի եզերքին վրայ, ուր նոր ծոցեր կազմուած են։ Ս. Աննայի վանքը քանդուած է բոլորովին։

ՊԱՐԿՈՎ ՄԱՐԴԸ.— Առջի գիշեր Ղալաթիոյ քարափին վրայ ոստիկանները ձերբակալեցին կասկածելի երեւոյթով մարդ մը որ կռնակը պարկ մը առած էր. Պարկը քննելով, տեսնուեցաւ որ զանազան առարկաներ կան մէջը։ Մարդը, տրտպումներու վրայ, խոստովանեցաւ թէ Մանօլ կը կոչուի, և առարկաները գողօններ էին։ Արդէն իր քովը գողի գործիքներ կային։ Մանօլ յայտարարեց թէ գողի ընկերութեան անդամ մըն էր, որ վերջերս մանելով Մսմխանէ, արմտիքի վաճառականի մը գրասենեակը, փորձած էր դրամարկղը կոտրել։

ՀՐԷՇ.— Իզմիրէ կը ծանուցանեն թէ Պուրնովայի մէջ կին մը երկու գլուխ և մէկ ձեռք ունեցող զաւակ մը ծնած է.

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Մսավաճառ Ահմէտ, առջի օր երբ Պոլիս, Թավուք Բազարի կողմէն կ՚անցնէր, ճիչ մը արձակելով անշունչ գետին փռուեցաւ և քանի մը վայրկեան ետք մեռաւ։ Սիրտի կաթուած ունեցած էր մարդը։

ՈՃՐԱԳՈՐԾ ՔԱՀԱՆԱՆ.— Իզմիրի թերթերը հետեւեալ ոճիրը կը պատմեն որ Ուրլայի մէջ գործուեր է.— Տեղւոյն յոյն քահանաներէն Ավրասիոս՝ տուն մը կը հրաւիրէ Հրեայ վաշխառու մը՝ Եասէֆ, դրամ փոխ առնելու պատրուակին տակ։ Եասէֆ կ՚երթայ այդ տունը։ Քահանան ու ընկերները, երկու հոգի, կը սպաննեն Հրեան և մարմինը սնտուկի մը մէջ կը դնեն։ Քահանային ազգականներէն կին մը, որ նոյն տունը կը բնակէր և այդ պահուն բացակայ էր, վերադառնալուն տեսաւ թէ քահանային ու երկու ընկերներուն վրայ արեան հետքեր կան, որով հասկըցաւ թէ ոճիր մը գործուած է։ Ատոնք թէեւ աղաչեցին ու սպառնալիք ըրին, սակայն կինը կարեւորութիւն չտալով դուրս ելաւ և իմաց տուաւ։ Քահանան ու երկու ընկերները ձերբակալուեցան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ 6 Դեկտ.— Ռայխսդագին մէջ Պիւլով իշխան յայտարարեց թէ արտաքին կացութիւնը բոլորովին գոհացուցիչ վիճակ չունի։ Ըսաւ որ Անգլիացիք հակառակ են Գերմաններուն, բայց վերջերս երկու ժողովուրդներու յարաբերութեանց միջեւ բարւոքում մը առաջ եկաւ, որուն համար ուրախ է։ Եռրեակ Դաշնակցութեան վրայ բերելով խօսքը, իշխան Պիւլով յայտարարեց թէ վախնալու տեղի չկայ որ Իտալիա Ֆրանսայի հետ բարեկամանալով կը հեռանայ Եռրեակ Դաշնակցութենէն։ Գերմանիա, ըսաւ, հաւատարիմ պիտի մնայ Եռրեակ Դաշնակցութեան որուն նպատակն է Եւրոպայի մէջ պահպանել խաղաղութիւնը և իրաց արդի վիճակը։ Բայց Գերմանիա պէտք է այնքան զօրաւոր ըլլայ որ կարենայ առանց դաշնակցի ալ մնալ ի պահանջել հարկին։ Մարոքի խնդրոյն վրայ բերելով խօսքը, Պիւլով իշխան պատմեց խնդրոյն մանրամասնութիւնները, որոնք ծանօթ են արդէն։ Գերմանիոյ ալ խորհուրդը պէտք է լսուի, ըսաւ, երբ Մարոքի մէջ բարենորոգում ներմուծելու վրայ է խնդիրը։ Ի վերջոյ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ.— «Ջանացինք խաղաղական լուծում մը ձեռք բերել, դեսպանախորհուրդի մը գումարումով։ Բացարձակապէս անտեղի է կարծել թէ առիթ փնտռեցինք Ֆրանսայի վրայ յարձակելու համար, կամ ստիպելու զանիկա որ Անգլիոյ հակառակ երթայ։» Վարչապետին ճառը խորին և լաւ աղդեցութիւն ըրաւ Ռայխսդագին վրայ։ Վարչապետն յայտարարեց նաեւ որ Գերմանիա բաց դրան քաղաքականութեան կը հետեւի Ծ. Արեւելքի մէջ, կ՚ըղձայ խաղաղութեան պահպանման և Չինաստանի հողային ամբողջութեան պահպանման։

ԲԱՐԻԶ.— Պերլինէ կը հեռագրուի թէ կոմս Թաթէնպախ տեսակցեցաւ իշխան Պիւլովի հետ։ Մաթէն կ՚ըսէ որ վարչապետը հաղորդեր է կոմս Թաթէնպախի՝ Գերմանիոյ ծրագիրը, Ալճեզիրասի դեսպանախորհուրդին վրայ։ Նախորդ օրը, իշխան Պիւլով ծանուցագիր մը պիտի տանէր Մ. Ռուվիէէ, որուն պարունակութիւնը ծանօթ չէ այժմ, ճիշդ կերպով, բայց երեւոյթներէն մը քաւ թէ գէշ ազդեցութիւն գործեց այս ծանուցագրին պատասխան չտրուիլը.

—Սակարանին մէջ գիներու բարձրացումը, մանաւանդ ռուսական արժեթուղթերուն վրայ, այսօր ալ չդադրեցաւ։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ նախարարապետ Մ. Ֆօրթիս բոլորովին մերժեց իրեն եղած առաջարկութիւնը՝ դահլիճին նորակազմմամբ մասնակի փոփոխութիւն կատարելու մասին, յայտարարեց թէ բնաւ չուզեր բաժնուիլ իր պաշտօնակիցներէն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սթանտարտ կը ծանուցանէ թէ Չին և Ճարոն առժամեայ պայմանագիր մը կնքեցին, մանչուրիական խնդիրներուն վրայ, որով բանակցութիւնները վերջացան։ Այս պայմանագիրը վաւերացուելով Միքատոյին եւ չինական կառավարութեան կողմէ, պիտի ծառայէ դաշնագրի մը պատրաստութեան։

—Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ Մակէլանի նեղուցին մօտերը ոսկիի հարուստ հանքեր գտնուած են։ Մէկ քանի ընկերութիւններ արդէն կազմուած են՝ ասոնց շահագործման համար։

—Անգլօ-գերման ներկայ առեւտրական առժամեայ դրութիւնը երկարաձգուեցաւ մինչեւ 1907ի վերջը։

—Անգլիոյ նոր նախարարութիւնը ոչ թէ ուրբաթ, այլ շաբաթ օրը պիտի կազմուի։

—Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ հակառակ բոլոր եղած ջանքերուն, ժանտախտի դէպքերը կ՚աւելնան։

—Ուաշինկթընէ կը հեռագրուի թէ ամերիկեան կառավարութիւնը հրամայեց որ երկու յածանաւ սպառազինուին Ֆրանքէւվենեցուէլեան վէճէն առաջ գալիք ամէն պատահականութեանց առջեւ պատրաստ գտնուելու համար։ Ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ֆրանսական 2 յածանաւեր անծանօթ վայր մը մեկնեցան։

—Ճեպընթաց կառախումբը Զարինկ-Քրօսի կայարանը չմտած՝ կայարանին տանիքը փլաւ։ 5 ճամբորդ մեռան, 27 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան, իսկ շատեր ալ թեթեւապէս։ Կայարանին մօտակայ թատրոնի մը վրայ փլուզման պահուն քարեր ինալով՝ ամբողջովին փլաւ։

ՔՈՊԷՆՀԱԿ.— Իրաւարարական դաշնագիր մը ստորագրուեցաւ Դանիոյ եւ Սպանիոյ միջեւ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ թագաւորն երկարօրէն տեսակցեցաւ կայսեր հետ, և ի մէջ այլոց խօսուեցաւ հելլէնեւռումէն վէճին վրայ։ Զրոյց կայ թէ կայսրը ազդուապէս խորհուրդ տուեր է որ համաձայնութիւն գոյանայ։ Թագաւորը վաղը նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նոյն խնդրոյն վրայ, կոմս Կօլուխովսքիի հետ։ Թագաւորին այցելողներուն մէջ կը գտնուի նաեւ ռումէն դեսպան Մ. Կիքա։

ԲԱՐԻԶ.— Ծերակոյտը 102ի դէմ 181 ձայնով ընդունեց Եկեղեցիին եւ Պետութեան բաժանման օրէնքին ամբողջութիւնը։

—Մատրիտէն կը հեռագրեն Էքօ տը Բառիի թէ սպանիական զինուորական պատուիրակութիւն մը յառաջիկայ փետրուարին Բարիզ պիտի երթայ՝ ռազմական իրեղէններ ստանալու եւ պիտի տեսակցի Ֆրանսայի պատերազմական նախարարին հետ։

—Հաւանական կ՚երեւայ թէ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ, 10րդ առժամեայ ելմտացոյցին վիճաբանութեանը պահուն արտաքին քաղաքականութեան վրայ վիճաբանութիւն մը կատարուի։ Մ. Տըլի Քասէն պիտի բանայ այդ վիճաբանութիւնը։

ՀԱԼԻՖԱՔՍ.— Քէպէքի Լիմէնպուրկ շոգենաւը որ Նիւ-Ֆաունտլէնտի եւ Մատլէն կղզիներուն միջեւ կ՚երթեւեկէ, ձիւնախառն փոթորիկի մը պահուն խորտակուեցաւ։ Նաւապետը և 10 նաւաստիներ խեղդուեցան։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Խորհրդարանը կը շարունակէ իր աշխատութիւնները։ 1905ի ելմտացոյցը 23 միլիոն բաց ունի։ Իսկ 1907ին 8 միլիոն պիտի ըլլայ։

"ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ„

Իզմիրի Արեւ. Մամուլին 46րդ թիւը հրատարակուեցաւ գրական ճոխ պարունակութեամբ։ Յօդուածներ ունին գրական հրապարակի վրայ ծանօթ անձնաւորութիւններ։ Կը ծախուի բոլոր լրագրավաճառներուն և ծխավաճառներուն քով, 40 փր.ի։

ԱՊԱՌՈՒԿ.— Կասմիր Աֆլոր, ապառիկի վաճառատան աղջը կարդալ չորրորդ երեսը։

ՀՐԴԵՀ

Այս գիշեր ժամը 7ին միջոցները, Բերա, Գալիօնճու Գուլլուգ, Հասան էֆ.ի սեփական և իտալացի Եօրկիի վարձու բռնած քարաշէն և ապահովագրուած մախարնայի գործարանին վրայի սենեակէն հրդեհ ծագեցաւ և միայն այդ գործարանը այրելով կարելի եղաւ հրդեհին առաջքը առնել։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՈՒՂՆԻՈՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ — 43 —

ԳՐԵՑ ՕԹՕԼԷՆԿՈՒԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՕՆ ՁԷՕՄԼԷԵԱՆ

Զնաշխարհիկ Ադամանդներու խորհրդաւոր գողութիւնը

ԺԳ.

ՄՐ. ՊԷՐՆՍ ԴԷՊԻ ՀԻՒՍԻՍ ԿԸ ՃԱՄԲՈՐԴԷ

—Պիտի գտնեմ, ըսաւ Լիւսէդ եւ մեկնեցաւ։

Շաբաթ մը ետքը, Մր. Պէրնս Նիւ Օրլէանս գացած էր ու կը ջանար երեւան հանել Մր. Միչըլին եւ սպաննուած կնոջ հետ առնչութիւն ունեցող պարագաները։ Շաբաթները կ'անցնէին եւ բան մը չէր գտներ։ Ապրիլի վերջերը, առտու մը, քիչ մը վհատութիւն կը զգար իր անյաջողութենէն երբ անուաշագիր ակնարկով մը լրագիր մը աչքէ անցուցած ատեն, հետեւեալ հատուածը կարդաց.

«Մր. Պէրնս, Նիւ Եորքի անուանի գործակալը, Նիւ Օրլէանս եկած եւ Սէնդ Չարլս պանդոկն իջեւանած է։ Կը կարծուի թէ չարագործ մը կը փընտռէ եւ հաւանաբար ի մօտոյ խորհրդաւոր գողութեան մը վրայ իմաստուն լուսաբանութիւններ պիտի տայ»։

Ասիկա թէ՛ սրտնեղութիւն եւ թէ զարմանք պատճառեց Մր. Պէրնսի։ Իր բո՛ւն անունը մարդու ըսած չէր եւ չէր կրնար գուշակել թէ լրաբերները ինչպէս գիտցած էին իր ինքնութիւնը։ Մինչ կը խորհէր, այցաքարտ մը բերին իրեն, որու վրայ սա անունը կար. «Րիչարտ Սէֆդըն»։ Պատուիրեց որ ներս հրամցնեն այդ մարդը, և իսկոյն իբր 35 տարու, թխագոյն, սեւ մազերով և խորաթափանց ակնարկով մէկը ներս մտաւ, քաղաքավարութեամբ բարեւեց և ըսաւ,

—Կարծեմ թէ Մր. Պէրնսը հրամանքնիդ էք։

—Նստեցէք, Մր. Սէֆդըն, ըսաւ Պէրնս պաղօրէն, և ըսէք թէ ինչո՛ւ զիս Մր. Պէրնսի տեղ կը դնէք երբ ես Ճէյմս Մըրդըն անուամբ արձանագրուած եմ այս պանդոկին տոմարին մէջ։

—Ես Մր. Պէրնսի տեղ չեմ դներ ձեզ, պատասխանեց միւսը հանդարտօրէն նստելով։ Գիտե՛մ որ Մր. Պէրնս էք։

—Ա՛հ, իրա՞ւ, եւ ինչպէս, խնդրեմ։

—Վասն զի մարդիկը ճանչնալը իմ գործս է։ Ես ալ ձեզի պէս գործակալ եմ եւ եկած եմ օգնելու ձեզ։

—Եկած էք ինծի օգնելո՞ւ։ Սատուգիւ շատ ազնիւ էք։ Բայց քանի որ այդքան հեռատես էք, թերեւս ձեզի շատ դիւրին պիտի ըլլայ ըսել ինծի թէ ինչէ՛ն գիտէք որ օգնութեան պէտք ունիմ և ինչո՞ւ։

—Հաճոյքով կ'ըսեմ։ Դուք օգնականի պէտք ունիք, վասն զի կ'աշխատիք ա՛յնպիսի գործի մը որուն համար ժամանակը թանկագին է եւ դուք վեց շաբաթ կորսնցուցիք։ Կորսնցուցիք կ'ըսեմ, վասնզի չկրցաք բան մը իմանալ որ ձեր խուզարկութիւններուն յաջողութեան օգնէր։

—Որ խուզարկութեան։

—Մր. Պէրնս, շատ հաճելի բնաւորութիւն մը չունիք։ Պաշտօնակցի մը ներմութիւն մը ըլլալու էր մեր միջեւ։ Իբրեւ բարեկամ եկայ ձեզի, պարկեշտօրէն փափաքելով օգնել ձեզ։ Իմացայ որ ժամանակէ մը ի վեր մեր քաղաքը կը գտնուիք։ Բնականաբար ամենուն պէս ես ալ իմացայ ձեր վրայ խօսուիլը։ Ասոր համար բաւական ատեն ձեր վրայ հսկելով անցուցի, որպէս զի բան մը իմանամ ձեր վրայ, ձեր մեթոտներուն վրայ։ Այս կերպով ամէնէն առաջ երեւան հանեցի որ շատ կը հետաքրքրուիք Միչըլ անունով և յետոյ Լըրուա անունով։ Պարզապէս իբարու քով բերի երկու անունները և ես եզրակացութեան հասայ որ կը ջանաք գտնել Լըրուա Միչըլի կեանքը։ Իրաւունք ունի՞մ։

—Ձեզի պատասխան տալէ առաջ, Մր. Սէֆդըն, պարտաւոր եմ ձեր բարի կամեցողութեան վրայ աւելի ապացոյց ունենալ։ Ինչպէս գիտնամ որ գործակալ էք։

—Անհաւասիկ այցաքարտս որ իմ ինքնութիւնս կը հաստատէ։ Ես այս գաւառին մէջ ծնած եմ։

—Շատ լաւ, բայց ինչպէ՞ս կրնաք ապացուցանել որ ինծի օգնելու լաւագոյն պատճառ մը ունիք։

—Ձեզի օգնել ուզողներուն համար շատ մատչելի մէկը չէք իրաւ որ։ Ուրիշ ինչ պատճառ կրնամ ունենալ եթէ ոչ բարեկամութիւն մը ընելու համար։

—Չեմ կրնար հիմա պատասխան մը տալ ձեզի։ Թերեւս կարենամ յետոյ պատասխանել։

—Շատ աղէկ, կրնաք ուզածնուդ չափ քննել զիս։ Հաւատացէք որ ձեր բոլոր քննութեանց կրնամ հանդուրժել։ Բայց սատուգիւ կը փափաքէի օգնել ձեզ, թէեւ յայտնի է որ իրաւունք մը չունիմ ձեզի նեղութիւն պատճառելու։ Քանի որ կ'ըսէք թէ պէտք չունիք ինծի, մինչ ես....։

—Ես չըսի որ ձեր օգնութիւնը չեմ ուզեր ընդունիլ։ Ես պարզ գործակալ մըն եմ և խոհեմ բնութիւն մը ունիմ։ Բացայայտ է որ առաջին հանդիպող մարդուն պիտի չվստահիմ։ Բայց խնդիրը կը տարբերի ձեր մասին։ Դուք որոշ գաղափար մը ունենալու էք, որով կը յուսաք օգնել ինծի, ապա թէ ոչ հոս պիտի չգայիք։ Եթէ լուրջ և պարկեշտ մէկն էք, չեմ հասկնար թէ ինչո՛ւ անմիջապէս չէք յայտներ ինծի ձեր այցելութեան պատճառը։

—Եթէ իմ պարկեշտութիւնս այս կերպով պիտի հաստատուի, շատ աղէկ, կ'ըսեմ։ Կարծեմ թէ Լըրու Միչըլը կը փնտռէք։ Եթէ այդպէս է, կրնամ ըսել ձեզ թէ ի՛նչպէս գտնելու է զայն ասկէ քանի մը ժամ կամ շատ շատ մէկ երկու օր անդին։

—Այժմ այս կողմերը գտնուող Լըրուա Միչըլ մը կը ճանչնա՞ք։

—Ո՛չ, Ալժէր մէջ է, գործաւորութիւն կ'ընէ։ Գարշելի խմող մըն է, այս պատճառաւ բաւական դժուարութիւն պիտի քաշենք զայն ձեռք անցընելու համար։ Եթէ խմած չըլլայ, դիւրին է գտնել, բայց ձեռքը դրամ անցնելուն պէս, յայտնի չէ ո՛ւր երթալը։

—Րօզ Միչըլ անունով կին մը կը ճանչնա՞ք։

—Անշուշտ, այսինքն այս անունով կին մը ճանչցած եմ առենօք։ Բայց տարիներէ ի վեր մեկնած է Նիւ Օրլէանսէն։ Ժամանակ մը ամէն մարդ կրնար իր հասցէն տալ ձեզի։ Հիմա կը հասկնամ որ ձեր փնտռածը ճիշդ այն մարդն է, վասն զի այդ կնոջ ամուսինը կը նկատուէր երբեմն։

—Վստա՞հ էք ձեր այդ բառին վրայ։

—Բացարձակապէս։

(Շարունակելի)

ՍԹԱՄՊՕԼ 33, 35, 37 ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ

ԳՈՐԳԵՐ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ՄՈՒՇԱՄԲԱ.–ԼԻՆՕԼԷՕՄ, ՎԵՐՄԱԿ ՆԵՐԱԾՆԵՐԸ ՀԱՄԱՐ ՇՈՂՇԻ (ՍԱՀԱՐ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՐՕ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ

ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍԹՕՐՆԵՐ

ԾԱՆՕԹ.— Մեր Բերայի հաստատութեան մէջ Ը. Ե. Նոյեմբեր 1էն մինչեւ 15 Դեկտեմբեր ամէն կիրակի, կտոր մնացած ապրանքներ պիտի ծախուին որոնց վրայ նշանակուած են վերջին գինը մեզ ապրանք եղած գինէն աւելի աժան։

36—25

ՊԱՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ Խ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կ'ուսուցանէ Եւրոպական ամէն տեսակ պարեր, միւզիքով և խիստ դիւրութեամբ եղանակաւ։

Դիմել՝ Բերա, Կալաթա Սէրայի դէմ Սիթէ տը Բերա, Թիւ 11։ Պոլսոյ կողմ Մեծ Շուկայի Գալբաքճըլարի Դուռը Ֆէտճի Սեպուհ աղայի խանութը։

2—10

Ժ. ԿՕԹՎԱԼՏ

Վաճառատուն՝ հիմնուած 1862ին մրցանակներով պսակուած՝ 1873ի Վիեննայի տիեզերահանդէսին և 1903ի Աթէնքի ցուցահանդէսէն։

Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 421

Ծախ մթերք մուշտակեղէններու, օձիքներ, ձեռնոցներ, փաղչայներ, վզնոցներ եայլն. չափու վրայ մուշտակներ, փետուրներ և գլխարկներ եւ փետուրի բարձեր։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ 8—10

ՄԱՆՈՒՆՏՈՑ

Ծանօթ կահագործ և զարդագործ, մասամբ Միհրան էֆ. Մելքոնեան, որ տրհասին մէջ ունեցած անլրելի ձեռնհասութեան ու պատուաւորութեանը համար, համբաւ հանած է, այս անգամ ա՛լ աւելի ընդարձակելով գործատուն մը ... հաստատուած է Վէզիր խանի մէջ, ուր կ'ընդունի ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ, շինութեանց յատուկ զարդեղէններու, տան և գրասենեակի կահերու, խանութներու և վաճառատուններու ապակեփեղկերու, դարակներու, հարսանեկան հանդերձադարաններու պատրաստութեան համար։

Մասնաւորապէս կը պատրաստէ նաև, տախտէ և դիմացկուն տպարաններու յատուկ գրասեղաններ։

ԶԿԱՆ ԻՒՂԵՐՈՒՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐԸ

Անխարդախ ձկան իւղ գործածել ուզողներուն կը յանձնարարուի ՊԷՐԹԷԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ որ կամաց կամաց կը վերահաստատէ ույժը՝ խիստ տկարցած հիւանդներուն և հիմնապէս կը բուժէ որեւէ տկարութենէ առաջ եկած հիւանդութիւնները, մաշձուտութիւնը, խոյլը (սքրաֆա), տկարսնութիւնը, աղոց երեսի և գլխու վէրքերը, հինցած ռոմաթիզմը, ծանր հարբուխը և տնոր հետեւանքը եղող Թոքախտը, աղոց անօթներուն թուլութիւնը, ճզգածութիւնը, ոսկորներուն ծուռութիւնը, մասնաւորապէս աղոց ոյժ տալու և արիւնը մաքրելու միակ դարմանն է։

ՊԷՐԹԷԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ միակ իւղն է զոր Բարիզի բժշկական Ակադեմին ընդունած ու յանձնարարած է հանրութեան վստահութեանը, կը ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ. կեդրոնատեղին է Maison L. Frère, 19, rue Jacob, Paris, կեղծը չառնելու համար ՊԷՐԹԷ անունը փնտռեցէք շիշերուն վրայ։ Ծանր հարբուխի և կուրծքի հիւանդութեանց դարմանումին համար ՊԷՐԹԷԻ ԲՐԷՕՋՕԹՈՎ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ փնտռեցէք։

18—6

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻՑԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակին Թրէսի Լիօնի դրամատան վրայի

յարկը հաստատուած է, էրիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միշտ, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն քաակի յարմար եւ աժան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻՑԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծաքանակ բերել տալով զանոնք ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստ կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստ գտնուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր ու դժուարահաճ անձերը անգամ զոհ կը բնան ԷՄՆԻՑԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամաշելի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻՑԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են. զեղչ չկայ բնաւ։

Կիրակի օրերը բաց է։

80 50—10

ՏՈՔԹ. Ա. ԵՈՐԿԻԱՏԷՍ

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄԷԹՈՏՈՎ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԲՈՒԺԷ ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԸ

ՈՐՈՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆ Է

Տոքթ. Ա. Եօրկիատէս որ գաղղիական ախտի և մորթի հիւանդութեանց հանրածանօթ մասնագէտ Տոքթ. Ֆուռնիէի օգնականը եղած է Բարիզի մէջ, այս տեսակ հիւանդութիւններէ տառապողները բժշկական նորագոյն ու կատարելագործուած մեթոտներով կը բուժէ իր դարմանատան մէջ՝ Բերա Անկլեքեաըը, չոքարվուճաու Լըզօնի վերնայարկը առաջին յարկէ տրտաթըլմաոը՝ ամէն օր կէսօրէն մինչեւ իրիկուն։

Մասնագէտ է մանաւանդ մազի յատուկ ամէն տեսակ հիւանդութեանց. եւրոպական վերջին դրութեամբ հիմնապէս կը բուժէ մազերու թափիլը, գլխու թեփն ու քէլը։ Մորթային հիւանդութիւն ունեցողները Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի և Շաբաթ օրերը (Ը. Թ.) ժամը 6էն մինչեւ ութ կ'ընդունի։

36—14

ՊԱՂՁԷ ՄԵՐԱԳԼԸԼԱՐԸՆԱ

ՊԱՂՁԷՎԱՆԼԱՐԱ ՎԷ ՉԻՉԷՔՃԻԼԷՐԷ

Սիւմպիւլ վէ լալէ վէ զամպագ վէ ճամալի չիչէք սօղանլարընը տէքլէք մէվսիմի կէլմիշտիր։

Ֆրնաէնատլերն մութէխասսըսը ՃՕՆ ՏԷՖԷՐՍԷ միւրաճաաթ իտիլիզ։

Ղալաթիատա Պէօյիւք Թիւնէլ խանընտա 9 նումէրօլու մաղազասընտա հէր նէվ չիչէք վէ չէմ վէ օտիքէ թօխումը վէ ելաթ վէ էտէվաթ սաթըլըր։

15—17

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ ԵՒ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէ՞ք հարսնիքներնուդ փայլը աւելցնել, գեղատեսիլ «էֆէ» մը տալ մոմերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆի վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը զարդարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ հաշակաւոր մոմեր, անմրցելի աժան գիներով։ Կը գտնուի նաև հոն հարսի կէօմլէք, քօղք, քօղքի անուելք, զարդարուած կողով, ծաղիկ, փետուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը, ուր ոչ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։

ՍԽԱԼ ՏԵՂ ՁԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Քամանճօ խանի տակ, թիւ 86 50—40

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ 8

ԱՊԱՌԻԿ

ԱԳԱՆՑ ՈՒԵՒ Է ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ

ՊԻՑԵՐԱՍՑ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՔ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՑՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՑՈՒՑՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ ԱԺԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ

299, Մահմուտ Փաշայ, 299

71, Թարագճըլար. 71

2—35 ՍՏԱՄՊՕԼ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Դիմել՝ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ (Ա. Մ. ԳԱՐԻԹԵԱՆ)

44, Եիւքսէք Գալտըրըմ, 44

ՂԱԼԱԹԻԱ, Կ. ՊՈԼԻՍ 14—20

ԱԶԴ

Մաս առ մաս պիտի ծախուի 22000 արշինոց օդաւուն գետին մը, որ կը գտնուի Մաքրիգիւղի կեդրոնը, ծովեզերքին մօտ։ Փափաքողները կրնան դիմել Մ. Ալէքսանդր Միհրանեանի, Ճարշը Գաբու, Թիւ 18. Պոլիս։

17—36

Օ ԼՈՒՎՐԸ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՖ. ՏՕՐԿԱԳԵԱՆ

194, Բերա Մեծ Փողոց 194

ԱՄԷՆ ՕՐ վերջին նորաձեւութենէ վաճառքներ կ'ստանանք ֆրանսական ու անգլիական առաջնակարգ գործարաններէ։

ՄԷՏԱՔՍԷ՝ պլուզի ու հագուստի համար կրէփտըշիններ, ֆանթէզի թիւլեր ու տեսակ տեսակ ֆանթէզի թաւիշներ։

ԱՄԵՆԱՃՈԽ հաւաքածոյ մը քօսթիւմի ու շրջազգեստի համար բուրդեղէն կերպասներու։ Վրանոցի համար քասթօններ ու ֆանթէզի քառաքիուլ։

ԺԱՆԵԱԿ բուրդեղէն բամբակեղէն, ամէն տեսակ ձեռնոց, թաշկինակ, քաշքօսսէ, բոլէռօ, կնոջ ու տղայոց գուլպայ. մետաքսէ ու բուրդէ միսոներ, օժիտի համար ճերմակեղէն ու ասեղնագործներ։

ԿԸ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ մեր վաճառատունը՝ Բերայի ինչպէս նաեւ շրջակայ վայրերու մեծայարգ տիկիններուն, մասնաւորաբար գիներու աժանութեանը ու ծախուած վաճառքներուն ազնուութեան ու վայելչաձեւութեանը համար։

Զրի օրինակ և նմոյշ կը ղրկուի հեռաւոր տեղերու յանձնարարութեամբ 13

Լ'ՈՒՆԻՕՆ

ԽԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ՊՈԼԻՍ ՍԻԿՕՐԹԱ ԿՕՄՓԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ԴԱ ԹԷԷՍԻՍ ԷԴԻԼՄԻՇ

Մերքեզի իտարէսի Բարիզտէ, Վանտօմ մէյտանընտա 9 նումերոլու աբարթմանտա

ՀԱՐԻՔԱ ՇԻՐՔԷՏԻ

Սերմայէ վէ իհթիեաթ 145,500,000 ֆր.

1904էն Թահսիլաթը 25,000,000 »

Թէաւիէ օլունան զիյան 305,000,000 »

Սիկուրթալը էմլաքըն գըյմէթի $22^1/_2$ միլիար։

ԷՕՄՐՈՒՆ ՇԻՐՔԷՏԻ

Սերմայէ վէ իհթիեաթ 174,500,000 »

04 քրիմ Թահսիլաթը 12,000,000 »

Թէաւիէ օլունան զիյան 135,000,000

Սիկուրթա առտօլունմըշ 282,000,000

ՊՈՒ ՇԻՐՔԷԹ կոյէթ միւստահքէմ չէքտիրի իչէ Թիւրքիա սիկուրթա գոյա իտէր ԷՕՄՐՈՒՆ ՍԻԿՕՐԹԱ շիւպէսի տախի միւնթէզէմ սաւրէթտէ վէ խուսուսի էհվէն ֆիյաթլարըլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆՔԱՍԸ «Օսմանլը Պանքասը» տըր. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ էյենթ միւտիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպօլտա. Ղալաթիա Համամընտա, Քաթըրճը Օղլու Բասաժը

Միւտիրի ումումի — ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Միւտիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ղալաթիատա թըրպանը պէր Շիւպէսի օլատուղը կիպի՝ Մէմալիքը Մահրուսէնին հէր թարաֆընտա տախի խուսուսի աժանլարը վար տըր։ 22 50

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զատ տեղ. պաշտպանէ չինուած ըլլալով, իրենց առաւելութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուաւոր վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ընկերութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին է Բերա, Մեծ-Փողոց Թիւ 34 կրկին՝ Սարգիս պէյ Տիւզեանի տունը։

Կնքիներէն գնումներու համար միշտ նշանին ուշադրութիւն ընելու է

ԲԵՐԱ	(Շիշլի Ճամբայ, Պօն-Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին
	(Շիշլի Ճամբայ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։
ՂԱԼԱԹԻԱ	(Սինկէր խան Թիւնէլին եաեւ։
	(Թրամվայի կայարանին դիմաց։
ՊՈԼԻՍ	(Սուլթան Համամ Թիւ 2։
	(Սուլթան Պայազիտ Թրամվայի կայարանին դէմ Թիւ 36
ՍԿԻՒՏԱՐ	(Ճարշը Գաբու Թիւ 140։

29 50

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ "ԷՃԵԱՐ ԱՅՆԻԷԻ,, ՄԱՔՍԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

Թիւ 10, 24, 26 Գաբըրճը օղլու խան, Սուլթան Համամ, Ստամպոլ

Կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ Կ. Պոլսոյ մաքսատուններէ առնուած ի սորբեւ նշանակեալ էչեար Այնիէ ապրանքներն խիստ աժան գներով կը ծախուին.

Մետաքսեայ կերպասներ և չարշաֆլըք	Տանթէլա, գուաբլա եւ այլն
Թաւիշ և պլիւշներ	Կոճակներ
Մետաքսեայ թաշկինակներ	Ասանցչապկներ, թանօցներ և օձիքներ
Զանազան կերպասք	Փողկապ. Թաշկինակ և գուլպաներ
Կանանց ժաքէթներ և քօռսէներ	Ժամացոյցներ սալօնի, պատի և գրպանի
Արանց պատրաստ հագուստներ և կերպասներ	Պզտիկ ջերմացներ
Տղայոց պատրաստ հագուստներ և կերպասներ	Զանազան տեսակ ըմպելիք
Էլասթիք տանտաններ	Կարի մեքենաներու առաջին գործարանին ապրանք եղող ձեռքի, ոտքի դերձակի և կօշկակարի մեքենաները զեղջեալ գիներով։
Էլասթիք վերարկուներ (մուշամպայ)	

Ինչպէս նաև զանազան տեսակ ապրանքներ եղանակին աւթիւ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ ձեռքէ հանել որոշուած ըլլալով, կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ առն առթէն օգտուելով, անգամ մը այցելեն վերոյիշեալ վաճառատուններն, ապահով ըլլալով որ ուրիշ տեղեր պահանջուած գիներուն կէսը միայն պիտի վճարեն հոս աւելի ընտիր ապրանքաց։ 3—12

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ժ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ